

Carpații

Director: Aron Cotrus

REVISTA CULTURALA

Redactor: Traian Popescu

Ardealul si Habsburgii

de G. A. PORDEA

În marginea proiectelor de federalizare europeană, o campanie destul de viguroasă tinde, de câțiva ani, a convinge spiritele preocupate de soarta civilizației, asupra unei preînse oportunități a reeditării în Europa centrală a fostei monarhii austro-ungare precum și a reînălțării dinastiei de Habsburg într-o "funcțiune" a sa, ce se vrea "istorică" și "imuabilă". Deși fonciarmente himerică, o asemenea întreprindere nu e lipsită de oarecare pericole. Pentru poporul român în deosebi, orice formulă privind inevitabila reorganizare politică viitoare a basinului dunărean este de un interes fundamental. Rândurile ce urmează sunt destinate a reaminti în mod sumar principalele aspecte ale pozițiunii trecute și prezente a Casei de Austria în spațiul național românesc. Ele nu urmăresc a reanima sau a întreține eventuale resentimente trecute în desuetudine, ci dimpotrivă—restabilind fără patimă realitățile—a contribui la o orientare rațională a colaborării sincere și eficace între popoarele dunărene.

Casa de Austria

FAMILIA germană Habsburg își are originea în Suabia ("Schwaben"), fost ducat german situat în Sud-Vestul Europei, cu capitala la Augsburg. Vechimea ei nu este discutată decât între anii 626 și 804, când într-adevăr Carol-cel-Mare învingând imperiul Avarilor limitrof cu Bavaria, încredințându-i teritoriul astfel cucerit, "marca orientală" (= marca austriacă) confinia lor de Habsburg. Poate că în acea vreme acești conți nu se numeau încă Habsburg, deoarece etimologia oarecum "hrăpărețe" care ar vrea ca numele să derive dela Verbul *haben*—este preferabilă aceea care îi atribuie originea după castelul de Habsburg ("Habichtsburg"), clădit în Argovia în 1027.

La începutul secolului al XII-lea, conții de Habsburg obținură dela împăratul Frederic I Barbarossa titlul de duci ereditari ai teritoriilor "măreii austriace", cărora le adăugaseră între timp altele ca Styria și Carinthia (Este de notat în trecut că noțiunea de frontieră era în acea epocă—de altfel ca în tot cursul Evului Mediu—imprecisă; nu se poate, într-adevăr, vorbi de linii determinate, ci mai degrabă de zone, aceasta și depe urma practicei vasalității multiple.)

Carlovingienii stingându-se în veacul al X-lea, regatul independent al Germaniei deveni monarhie electivă, denumită de atunci în limbajul diplomatic "Sfântul Imperiu Roman Germanic". Asupra acestuia, până în secolul al XIII-lea, vor domni succesiv: Casa de Saxa, Casa de Franconia (Franken) și Casa de Suabia sau Hohensaufen, aceasta din urmă până la moartea lui Conrad IV în 1254. Când tronul Sfântului Imperiu Germanic deveni vacant în 1273 după "marele interregnum"—epoca anarhică a anti-regilor—ca Wilhelm de Olanda—Habsburgii, cari deveniseră tot mai puternici în Marca lor "austriacă" simțitor mărită, nu aveau prea multe dificultăți a face ales împărat pe Rudolf de Habsburg, "landgraf" de Alsacia. Acesta, împreună cu succesorii săi Adolf de Nassau și Albert de Austria, sunt fondatorii dinastiei de Habsburg și a monarhiei austriace. Multă vreme, două ramuri ale Habsburgilor își disputară Austria, până la Maximilian (1486), sub care teritoriile austriace, ridicate la rangul de arhiducat, fură unificate, adăugându-li-se și Tyrolul. Habsburgii cari vor domni dela întemeietorul Rudolf până la constituirea Confederației Rinului în 1806, vor continua să păstreze titlul de "împărați ai Germaniei", titlu mai mult teoretic începând din secolul al XV-lea, când electorii și vasalii imediați devin independenți.

Filiațiunea directă masculină a familiei se întrerupse în veacul al XVIII-lea. Carol VI neavând descendenți de sex masculin, edictă Pragmatica Sancțiune (1713), prin care exclude dela succesiune copiii fratelui său Iosif, asigurând coroana ficei sale Maria-Terezia. Aceasta, căsătorindu-se cu Francisc de Lorena, din Casa de Lorena sau Lotharingia, descendenții lor vor fi denumiți Habsburg-Lorena. Extincțiunea liniei masculine și grefa străină care îi urma fură desigur supărătoare pentru o familie atât de ilustră, în ciuda originii comune carlovingiene atât a Habsburgilor cât și a Casei de Lorena.

Familia Habsburg s'a evidențiat deci timp de mai bine de un milenar. Se înțelege că, după poruncile insondabile ale Naturei, în decursul a unsprezece secole, au existat multe și foarte diverse figuri de Habsburgi, dela cei mai dotați și prestigioși ca un Carol-Quintul, până la speci-mene de genul lui Ferdinand, predecesorul lui Francisc-Iosif, care—după cum desvâlue "mica" istorie—"ascultând" rapoartele demnitarilor, obișnuia să numere trăsuri ce treceau în curtea palatului, sau să anunțe radios: "Ich hab's!", referindu-se la musca pe care o capturase... Astfel de curbe oscilatorii par a fi mai mult sau mai puțin inerente oricărei mari sau mici familii. Ca trăsături caracteristice generale, menținate de bine de rău de-alungul generațiilor, s'ar putea releva—în lipsa unei inteligențe și a calități scriitoare manifestate destul de rar—simțul datoriei, conștiințiozitatea și o încăpățanare făcând oficiu de tenacitate și voință.

Vorbind de Habsburgi, se obișnuiește—ca într-o cam-plainte populară cu subiect tragic—să se treacă în revistă catastrofele care s'au abătut asupra lor în ultimul veac—, pretins indicu a unei homerice "măni a zeilor". Acestea se semnalează mai ales pentru că familia era foarte numeroasă și cea mai de văză printre marile familii ale Europei. Astfel: împușcarea împăratului Maximilian al Mexicului de armata revoluționară a lui Juarez la Queretaro (1867); drama de la Mayerling (1889), unde pieri Kronprinz-ul Rudolf, cel cu vederi liberale și federaliste, speranța "regenerării" Casei de Austria—, asasinarea împărătesei Elisabeta pe malul lacului Lemán (1898); apoi, dispariția fără urmă a arhiducelui Ioan-Salvator, din ramura de Toscana, sub numele de "Iohann Orth", căruia se adaugă ceilalți doi ne-conformiști, arhiducii Leopold ("Leopold Wolfing") și Ferdinand-Carol ("Ferdinand Burg")—, moartea arhiducesei Matilda, arsă de vie, și aceea accidentală a arhiducilor Wilhelm și Ladislau; în sfârșit, asasinarea moștenitorului tronului Francisc-Ferdinand și a soției sale la Sarajevo (1914).

Fratele lui Francisc-Ferdinand, provenind din a doua căsătorie a lui Carol-Victor cu principesa Maria-Anunziata de Bourbon-Sicilia—, arhiducele Otto, care a alimentat abundent cronică celor mai mari scandaluri din Viena, va asigura succesiunea la tron prin fiul său arhiducele Carol, devenit Carol I-IV, ultimul Habsburg care a domnit, mort la 37 ani în exil, în 1922.

Familia de Habsburg, a cărei ilustră istorie se confundă cu aceea a Austriei, a devenit astfel "Casa de Austria". Trei deize latine i-au servit drept călăuză puțin fericită: prezumțioasele cinci vocale "AEIOU", adică "Austriac Est Imperare Orbi Universo", traduse în germană "Alles erdreich Ist Oesterreich Unterthan"—apoi "Felix Austria Nube", care consacra politica matrimonială—, și în sfârșit "Divide et Impera", derivând din "Divide ut Imperes", maxima politică pe care Machiavel o reia după Senatul roman și Ludovic XI, și care, aplicată eronat și abuziv, îi va fi definitiv fatală.

"Domeniile" austro-ungare

Habsburgii au format o familie tipic feudală; teritoriile pe care le-au achiziționat în decursul veacurilor, de cele mai multe ori nu prin cuceriri, ci ca zestre, în succesiune sau prin aranjamente dinastice, au reprezentat "sfefuri" exclusive, aparținând "patrimoniului" familial.

La "marca austriacă" inițială, mărită asadar cu Styria, Carinthia și Tyrolul, Carol-Quintul adăugă în 1522, prin cesiune către fratele său Ferdinand, posesiunile germane devenite "ale Casei de Austria". Tot Ferdinand moșteni dela soția sa și regatele Boemiei și Ungariei, dimpreună cu Croația anexată acestuia din urmă.

Din secolul al XV-lea, imperiul a posedat în mod temporar Țările-de-Jos, după moartea Mariei, fiica lui Carol-Temerar, până la pacea dela Campo-Formio (1797) și tratatul dela Lunéville (1801)—, precum și Spania și coloniile sale sub Filip I cel Frumos, căsătorit cu Ioana Nebuna, regina Castiliei; Casa de Austria a domnit asupra acestora din urmă până în 1700. Deasemeni, Habsburgii s'au înfruptat copios din împărțirile Poloniei: 1772 și 1795.

Sub ultima formă politică a marelui Austrii (monarhia austro-ungară), până la prăbușirea Casei de Habsburg în 1919, dominațiunea ei se întindea asupra următoarelor teritorii: Austria și Ungaria propriu-zise—Boemia, Moravia și Slovacia, formând "regatul Boemiei"—, o porțiune din Silezia, cu Teschen, la Vest de Voivodina Cracoviei, după ce partea cea mai mare a provinciei fusese cucerită în 1741 de Frederic II, regele Prusiei; Galizia, formată din patru Voivodine: Cracovia, Lemberg, Stanislawow și Tarnopol; Bucovina, Transilvania și Banatul românesc;

(Urmează în pagina 2)

MOTA-MARIN

1937 - 1957

ASCUTĂ din încheștarea primului război mondial, Europa modernă părea că găsisese echilibrul firesc și că o pace binefăcătoare se va așterne pentru multă vreme peste frământările de ieri, permițând lecuirea rănilor lăsate de marea svârcolire. Cuvintele rostite de Părvan cu prilejul comemorării eroilor în Aula Fundației Carol I, la 2 Decembrie 1918, sunt concludente: "Camarazi eroi, reîntorși din moarte, intonați imnul eroilor, biruitori prin moarte. Cântați imnul eternei lor li-niști, somnului lor senin. Cântați biruința jertfei lor sfinte, cântați bucuria zilelor de azi. În adânc de codru, la maluri de ape, moare astăzi jalea unui neam întreg. Cântați eroi imnul martirilor cari de zeci de veacuri au sângerat pentru libertatea de azi. Cântați lauda vitejilor cari în siguranță și uitare, au apărut de veacuri patria dacoromană de azi... dela marea Atlantică la marea Pacifică se întinde azi semnul legăturii Domnului... curcubeul."

Dar bucuria nu a durat mult. Indiferența cu care Europa, adormită pe laurii victoriei, a asistat la drama poporului rus, s'a transformat într-o primejdioasă lipsă de prevedere și cuibul de năpăd comuniste însăși în libertate pe trupul ei începuse să se agite amenințator. În anul 1938 pornește la cucerirea Europei vestice, atacând cu virulență Spania. După anihilarea Franței sub narcoza Frontului Popular, Spania era aleasă ca a doua etapă în acțiunea de sugrumare a civilizației creștine și a uciderii lui Dumnezeu a lumii.

Creștinismul se găsea în fața primului atac organizat al Antichristului. Brigăzile Internaționale, haite însetate de sânge și de lacrimi, presărau numai ruine și cadavre de sângeră. Pe tot cuprinsul Spaniei se îngrămădeau mormintele martirilor, iar Bisericele și Mănăstirile se transformau în mormane profanate și fumegânde. Efectele urei ridicată la rang de dogmă, cutremurau omenirea conștientă, care îngrozită urmărea desfășurarea luptei cu sentimentul că domnia Satanei a început. Desprinzându-se din vraja sloganurilor mincinoase își organizează rezistența și lupta de descătușare din puterea răului. Zi de zi, pagini de sublim eroism se înscriu în cartea lui de aur și rezistențele dela Teruel și Alcazarul din Toledo, citadele de abnegație și sacrificiu pe altarul Patriei, au atras atenția întregii lumi asupra primejdiei și a sensului de cruciadă al luptei spaniole.

Depart, între Dunăre și Nistru, tineretul român forjat în focul primului război mondial, realiza primejdia care amenința Europa dacă acești mesageri ai morții și ai bestialității asiatice ar fi ajuns să prindă în clește teritoriul din centrul, estul și sud-estul ei. După exemplul părinților lor cari la 1918 curățiseră Ungaria de hoardele comuniste ale lui Bela Kuhn, salvând spațiul dunărean de bolșevism, erau gata să ia drumul Spaniei

(Urmează în pagina 9.)

Ardealul si Habsburgii

Politica Habsburgilor in sec. XIX

Croația și Slavonia, Dalmația (cu Ragusa), regiunile slave ale Carnioliei și Styriei, Bosnia și Herzegovina, sand-jack Novi-Bazar între Serbia și Muntenegru, ocupat în fapt, deși nominal sub administrație otomană; în sfârșit, porțiuni din regatul Lombardiei-Veneției (deținut în întregime până în 1866), ducatele Modenei, Toscanei și Parmei, cu tronuri ocupate de Habsburgi, Istria cu Fiume și Trieste, și orașele Gorizia și Gradisca depe Isonzo.

Populația acestui foarte vast "domeniu" austro-ungar (676.259 km²) se ridica, la începutul secolului al XX-lea, la aproximativ 52 milioane locuitori, dintre cari mai mult de 60 % constituiau minoritățile. Popoarele se împărțeau în 15 semintii: austrieci, maghiari, nemți propriu-zisi, slovaci, cehi, ruteni, poloni, români, italieni, sârbi, croați, sloveni, macedoneni, bulgari și evrei — grupări în următoarele confesiuni principale: romano-catolică, greco-catolică, ortodoxă, protestantă (lutherană și calvinistă), unitariană, musulmană și mozaică.

În preajma marelui răboiu, un plan conceput de împăratul Wilhelm II în colaborare cu amiralul von Tirpitz, plan supus arhiducelui Francisc-Ferdinand în cursul întrevierilor dela Konopischt (Iunie 1914) —, urmă să re-grupeze domeniile Casei de Austria în trei unități distincte: prima, formată de Austria propriu-zisă, părțile italiene și eventual un ducat de Lorena, a doua în care intrau Boemia, Ungaria, țările românești și slave, Serbia și toată coasta răsăriteană a Adriaticii —, și a treia cuprinzând Polonia întreagă, dela Baltica la Marea Neagră, Lituania și Ucraina. Adică, în carecare măsură, acea *Mitteleuropa* din "testamentul" politic al lui Bismarck. E lesne de în-trevăzut care ar fi fost, sub o hegemonie austro-germano-maghiară, soarta țărilor române, în eventualitatea reușitei acestui proiect.

Absorbirea teritoriilor românești

Când la începutul secolului al XVI-lea, Ferdinand de Habsburg primea ca moștenire — după cum s'a arătat — coroanele Boemiei și Ungariei, Imperiul otoman era în plină expansiune spre Vest. După înfrângerea dela Mohacs (1526) și moartea regelui său Ludovic II, Ungaria fu ocupată de Turci, iar Transilvania căzu în stare de vasalitate față de Poartă, deopotrivă Munteniei și Moldovei. În ciuda acestei situațiuni defavorabile, sau poate tocmai grație ei, Ferdinand încercă să ocupe tronul maghiar rămas vacant, valorificându-și astfel noile sale titluri familiare. Acestea nu depășeau însă formula unui-nei personale, ambele regate moștenite păstrându-și dreptul imprescriptibil la independență, atât față de Casa de Austria, cât și în sânul Sfântului Imperiu Germanic.

Tentația lui Ferdinand fu temporar zădărnicită de Verboczi, animatorul mișcării "scitice" din Ungaria, care, sprijinindu-se pe tendințele anti-habsburgice ale Turcilor suzerani, refuză a mai admite monarhi străini și alese rege pe slovacul Ioan Zapolsky, denumit Zapolya. Acesta a domnit până în 1540. Ferdinand nu renunță însă la pretențiunile sale și certurile pentru domnie continuă până la "pacea" dela Oradea (1538), prin care — cu asentimentul Porții — Ungaria propriu-zisă fu atribuită Habsburgilor, iar Transilvania, constituită în principat autonom, teritoriul independent, lui Zapolya. La moartea acestuia din urmă, tronul Ardealului fu ocupat de fiul său Ioan-Sigismund, sub regenta mamei sale Isabela, fiica regelui Poloniei. Sfetnicul Isabelei, guvernatorul episcop Gheorghe Martinuzzi, complotă în favoarea lui Ferdinand, reușind să înzestreze în 1551 pe regele minor și pe mama sa, care se refugiază în Polonia; consecutiv, trupele austriece, conduse de generalul Castaldo, ocupă Transilvania.

Nemulțumită de guvernarea militară a Habsburgilor, Dieta transilvană rechiziă în 1556 pe Ioan-Sigismund și pe Isabela; aceștia putură să-și reocupe tronul grație concursului lui Pătrașcu-cel-Bun și al lui Alexandru Lăpușneanu, domni Munteniei și Moldovei, a căror oaste înaintă în aceste împrejurări până la Satu-Mare. Ioan-Sigismund a domnit până în 1571, când terna dinastie Zapolya stingându-se, tronul principatului Transilvaniei trecu sub Bathorești. Apoi urmă cucerirea lui Mihai Viteazul.

Prima încercare a Habsburgilor de a ocupa Ardealul se soldă deci cu un eșec.

Situațiunea aceasta se prelungea mai bine de un veac, până în 1686, când Ungaria și Transilvania fură liberate de Turci, grație strălucitei victorii a lui Sobieski asupra lui Cara-Mustafa. Un an mai târziu, dreptul ereditar al Habsburgilor la coroana Ungariei era recunoscut și consacrat.

Circumstanțele, după evacuarea otomană, erau din nou prielnice — mai mult decât au fost vreodată — pentru o încercare de expansiune habsburgică —, și Leopold I, care nu va pregeta mai apoi să angajeze Austria în războiul de succesiune a Spaniei, trimise în Transilvania o puternică armată, condusă de generalul Ceraffa, din ilustra familie napolitană. Acesta obținut, prin "Declarațiunea dela Sibiu" (9 Mai 1688), supunerea slăbului principe Mihail Apafi "părinteștei protecțiuni" a Vienei. Principatul Transilvaniei a rămas însă și pe mai departe autonom (spre deosebire de Ungaria), astfel cum o atestă *Diploma Leopoldina* (1691) și însuși Tratatul dela Carlowitz (1699) care sancționează stăpânirea austriacă asupra Ardealului.

Pacea dela Utrecht (1713) dispersând ultimele iluzii privitoare la posesiunile spaniole ale Casei de Austria, Habsburgii se întreprău cu și mai multă hotărâre înspre Răsărit. După alungarea Turcilor din Banat (1716) de către Eugeniu de Savoia —, ei se instală într-adevăr și în această provincie, pe-atunci absolut românească, unde vor întreprinde o masivă colonizare cu elemente germane din Suabia, colonizare ce nu va conțina până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. În fapt tot din acel an, în drept cupă Pacea dela Passarowitz (1718), dominațiunea habsburgică se va întinde și asupra Olteniei (judetele: Vâlcea, Romanșii, Gorj, Dolj și Mehedinți), până la înfrângerea lui Carol VI de către Turci și Pacea dela Belgrad care îi urma (1739). Banatul va rămâne austriac până când, în urmă compromisiului dualist, va fi anexat de Ungaria (1878).

Cât despre Bucovina, ea fu răpită în 1775, după Pacea dela Kucuk-Kainargi, sub pretextul unei simple rectificări de frontiere, menită a facilita comunicațiunile austriece între Galiția și Transilvania. În realitate, ocuparea "veseliei grădine" transformată în "cordon de granițieri" (*Vocitata cordonata*), era prețul politice amicale a Austriei față de Poartă în războiul ruso-turc (1769-1774), precum și un avertisment adresat Caterinei-celei-Mari.

măcar respectată. Remediu? Desfasurarea forței și intimidarea. Terapeutică periculoasă, căci, în loc de a retez de bine de rău asperitățile, a adormi neliniștile, ea acuză cu virulență forțele de dislocare, în sânul unei construcțiuni artificiale în care potențiali sunt larg depășiți, în număr de "recalcitranti".

Rătăcită în confuziune, orbită de superstiții, Casa de Austria devine față de ea însăși mai eterodoxă cu ori-când, pentru a se pierde.

"Cauza" românească

Pe fundamentale, schițate până aci în trăsături mari, ale convulsiunilor unei Austrie pe cât de neputincioasă pe atât de tiranică, în dedalul politice al unei Europe frământate, poporul român din Transilvania a purtat cu hotărâre, cu înțelepciune și cu demnitate, timp de trei veacuri, o lăutăie grea pentru liberare și unire. Împotriva forței uriașe a unui imperiu care îl necosea, un crez național a luat ființă din generație în generație și s'a cimentat pentru a deveni cauza românească.

Problema — în cele din urmă de ordin internațional — se pune, în toată absurditatea sa, după cum urmează: un milion de Maghiari, patronați de Habsburgi, dețineau supremăția prin forță asupra a aproape patru milioane de Români, pe un teritoriu aparținând acestora din urmă. Dominațiunea însemna opresiune și desnaționalizare.

Ar fi naiv să se creadă că, spre deosebire de regimul intern asupritor, politica de protecțiune a aspirațiilor legitime românești venită din Apus, era în întregime generoasă și dezinteresată. Dar, nu mai puțin este adevărat că aceasta necesita, pentru a se realiza spre un beneficiu comun, sprijinul pozitiv categoric al poporului însuși. În acest sens, națiunea română întreagă a stăruit, în toate provinciile Daciei strămoșești, să-și dea asistența cea mai prețioasă, păstrându-și "personalitatea" națională, apărând și revendicând drepturile la existență.

Contribuind — nu fără jertfe grele — la răsturnarea Habsburgilor, premegătorii împlinirii idealului național au respectat un legământ sacru al românilor de pretutindeni și de totdeauna.

În jurul calomniei Tratatelor de Pace

Austro-Ungaria fiind dislocată după primul răboiu mondial, Tratatul de pace (cel din Saint-Germain-en-Laye, 10 septembrie 1919, cu Austria, și cel din Trianon, 4 iunie 1920, cu Ungaria) au consacrat noua orânduire teritorială și politică a Europei centrale și orientale. Nici un alt aranjament internațional nu a fost poate mai sever și mai nedrept judecat. Criticile formulate — care corespund bine înțeles și nu din întâmplare intereselor Casei de Austria — poartă în chip de corolar argumentul măciucă atribuit toată dramatica evoluțiune ulterioară a evenimentelor în spațiul dunărean, deci în Europa și în lumea întreagă, desmembrării monarhiei austro-ungare și înlăturării Habsburgilor dela gestiunea și controlul Dunării.

Întreagă această construcțiune speculativă, care tradează un fel de complex de *Chantecler*, este falsă. După cum în 1815 reorganizarea Continentului s'a înfăptuit pe fundamentul ideii legitimității, un secol mai târziu, în 1919, ea a avut drept bază principiul naționalităților. Aceste idei au fost, fiecare la timpul ei, acceptate de-a-deoabte ca perfect valabile, atât în conștiința popoarelor, în opinia publică internațională, cât și printre principile dreptului public. Oportunitatea, necesitatea aplicării lor nu pot fi deci recuzate.

Principiul auto-determinării a permis pentru întâia oară să se acorde, pe planul internațional, o atențiune deosebită elementului uman, pentru ca, sfârșind cu o formă de opresiune deosebit de brutală și reparând injustiții seculare, să se adjucece un Stat național tuturor popoarelor europene (poate cu excepțiunea celui ucrainian). Noul State naționale au acuzat, în cursul a 10-15 ani de existență pasnică, un progres cu adevărat urias, atât în câmpul economic, cât mai ales social, politic și cultural. Pentru a da un singur exemplu, analfabetismul voit întreținut de Habsburgi, s'a redus cu mai bine de 50 %.

În ce privește securitatea regională, este neîndoios că, în principiu, o mare putere centralizată, un organism coherenț, un imperiu, este mai în măsură a opune o rezistență eficace influențelor, ingerințelor sau atacurilor altor mari Puteri —, decât o multiplicată de mici State. Dar, mai este oare nevoie să se sublinieze că Austro-Ungaria era dezorganizată, virtual dislocată de tendințele centrifuge ale numeroaselor sale naționalități? De altfel — după cum s'a mai arătat — monarhia austro-ungară era în orice caz condamnată a suporta hegemonia germană, înfăptuire care desigur nu ar fi echivalat unei salvagădări a independenței. Mai apoi, nu un Habsburg domnind dela Feldkirch la Predeal, dela Karlsbad și Lemberg la Dubrovnik, ar fi fost în măsură — admițând menținerea în aceste limite a unui minimum de coeziune internă — a ține piept în mod util lui Hitler sau lui Stalin.

Necesitatea unei grupări sănătoase a Statelor danubiene, a unei colaborări libere și fructuoase între ele, s'a evidențiat în chip firesc de îndată ce arlechinada austro-ungară a fost fărâmițată. Din nefericire însă, planurile lui Take Ionescu (1919) și a lui Pilsudski (1920), proiectele mai largi ale lui Briand (1930) și Tardieu (1932), precum și Mica Înțelegere și Pactul balcanic —, s'au lovit de refuzul obstinat de cooperare al Ungariei și Bulgariei "neresemnate". La această condamnată obstrucțiune sistematică — pentru a explica slăbiciunea Europei orientale față de presiunile din Vest și Est — se va adăuga și lipsa de clarviziune a Puterilor occidentale, în special a Marii-Britanii, care a contracarat judiciosul Protocol dela Geneva (1924), pentru a-i substitui un foarte defectuos Locarno (1925).

Oficiul de "tampon" pe care e presupus a-l îndeplini orice grupare organică a țărilor dunărene, se referă înaintea de toate la rezistența opusă Statelor mari imediat limitrofe. A ceda unuia din ele, de-opotrivă din punct de vedere militar, diplomatic sau economic — astfel cum era dispusă a face Austro-Ungaria —, nu însemnează a se achita de o misiune esențială. Or, aceasta nu poate fi observată în nici un caz — argumentul este manifest, sprijinit pe întreaga istorie diplomatică a Europei — în afara concursului efectiv a cel puțin uneia din marile Puteri occidentale.

În perspectiva actuală, statutul teritorial al spațiului danubian stabilit în 1919, a constituit perioada de tranziție înspre o formulă supraetatică a viitorului. Nu ar fi fost cu puțință — fără grave perturbățiuni — a se trece di-

(Urmează în pagina 3.)

rect dela regimul absolutist și feudal, la un federalism democratic eficace, care reclamă o asociere bazată pe o fuziune de suveranități și pe voințe naționale liber exprimate.

Tentativele de restaurare

În conformitate cu dispozițiunile Tratatelor de pace, Austria și Ungaria se constituiau așadar ele însele în State naționale omogene, unitare și separate. Separatiunea Austriei de Ungaria a fost încuviințată și independența acesteia din urmă acordată, la 19 octombrie 1918, de însuși împăratul Carol, care abdică apoi la 11 ianuarie 1919. În timp ce Austria se constituia în republică federativă socialistă, în Ungaria regatul a fost restabilit în principiu în toamna anului 1919, sub ocupațiunea română. În aceste împrejurări, manevra insidioasă a arhiducelui Iosif de a se instala în chip provizoriu ca „șef al Statului ungar”, a fost dejucată de Consiliul suprem aliat din Paris.

Teritoriul național al Austriei, delimitat după expansiunea etnică a poporului austriac, se întinde pe 83.833 km², având o populațiune de aproximativ șapte milioane de locuitori. În acest cadru real, regiunile care formează domeniul național austriac sunt următoarele: Austria inferioară și superioară, Carinthia, Salzburg, Styria (cu Burgenland și Tyrolul (cu Vorarlberg)). În ce privește Ungaria, ea a pierdut celelalte țări zise „ale Coroanei Sfântului Ștefan”, anume Croația, Slavonia și parte din Serbia; Boemia constituie un regat deosebit, iar Transilvania și Banatul nu au făcut niciodată parte din domeniul „istoric” maghiar. Redusă și ea la limitele sale etnice, Ungaria, cu o populațiune de aproximativ nouă milioane, are o întindere de 93.073 km². Ambele State, după cum au dovedit-o peremptoriu în cursul ultimilor 30 ani, sunt perfect „viabile”, economia lor—în special a Austriei—fiind mult mai prosperă comparativ cu situațiunea dinaintea de 1918.

„Domeniile” Casei de Austria, așa-numitele „State ereditare” ale Habsburgilor, ca și ale „Coroanei” Ungariei, nu mai există, nu numai în fapt dar nici în drept. Pe fundamentele juridice cele mai substanțiale, această stare de lucruri este definitiv și irevocabil consumată—preținsele „titluri istorice” fiind lipsite de orice temei.

Cu toate acestea, Habsburgii au încercat în două rânduri, în primăvara și toamna anului 1921, să restaureze efectiv monarhia în Ungaria, să „salveze” dinastia printr-o formulă „constituțională” modernă. Cele două tentative, deperate se soldară cu eșec. Amănuntele—astfel cum le descrie amiralul Horthy în *Memoriile* sale—friează halucinația, ilustrând lipsa apreciații de realism în gândirea ultimului Habsburg domnitor. (Tot pe atât

Ardealul și Habsburgii

de candid fusese însă și propriul placet al lui Horthy, rămas bine înțeles fără urmă, solicitând intervențiunea Aliatilor pentru o indemnizare (sic) a „monarhiei ungar” din partea Statelor zise succesoare.)

Chestiunea pozițiunii Casei de Austria ne fiind menționată în Tratatul de pace, Conferința Ambasadorilor făcuse o declarațiune la 2 februarie, reînviată la 18 februarie 1920, conform căreia Puterile aliate se solidarizau pentru a nu tolera și a nu recunoaște o restaurare a Habsburgilor. Italia se asociase la această declarațiune prin Tratatul dela Rapallo (12 noiembrie 1920) iar Beneș mergea și mai departe, anunțând la 7 ianuarie 1921, că o restaurare monarhică în Austria sau în Ungaria ar reprezenta pentru Cehoslovacia un *casus belli*.

La 27 martie 1921, acompaniat de cumnatul său principele Sixt de Bourbon, fostul rege-impărat Carol părăsi Eckartsau, locul său de exil în Elveția, pentru a face mai întâi o vizită contelui Thomas Erdödy la Viena, apoi contelui Paul Teleki, și a descinde în sfârșit la Szombathely în Ungaria, la episcopul conte Mikeš, care se grăbi a-l face „act de supunere, împreună cu tot clerul”. Reprezențația fu însă întreruptă după acest scurt prim act—un demers conjugat al Franței și Angliei, precum și un protest sever al Statelor Micii Înțelegeri, obligând pe pretendentul la tron să părăsească teritoriul ungar la 5 aprilie următor.

A doua tentativă, patronată de contele Sigray, Borovický și colonelul Lehar, fu mai rocambolescă. Intovărit de data aceasta de soția sa, Carol de Habsburg ateriză pe domeniul contelui Cziráky la Dénesfa, de unde—împotriva noului proteste vehemente formulate la Paris, Praga, București și Belgrad—se întreprinde înspre capitala Ungariei. Trenul fu oprit înainte de a-și atinge destinația, jandarmii unguri deschisera focul, Horthy își trimise mandatarii pentru a propune „negocieri” sau a sugera o nouă abdicare în favoarea arhiducelui Otto. Propunerile fură respinse, foștii suverani refugindu-se la castelul Tata al contelui Esterházy, apoi în mănăstirea Benedictinilor dela Tihany, pe lacul Balaton. După un avertisment cominatoriu al marilor Puteri, ei fură nevoiți a se îndepărta, pentru a fi depuși de vasul britanic *Glow-Worm* la Funchal în Madera. Aici, Carol de Habsburg urmă să moară câteva luni mai târziu, la 1 aprilie 1922.

Intre miturile apuse și imperativele viitorului

Sunt patruzeci de ani de când „mistica habsburgică” a fost desvăluită, descompusă. Patruzeci de ani în cursul

cărora s'a perindat o generație, în acest sans purificatoare. Miturile multiple în care Casa de Austria și imperiul austro-ungar și-au scaldat în trecut cu defecțiune euforia, sunt apuse. Legitimitatea, adică dreptul ereditar de a guverna popoarele, predestinațiunile mistice și misiunile istorice, constând în transcendentele idei de universalitate a Statelor feudale, sunt astăzi principii și abstracțiuni perimate. De asemenea—chestiunea merită o mențiune specială—mitul unei filosofii politice catolice, a cărei campioni erau Habsburgii, în timp ce se înfăptuia decatolicizarea unei Ungarii pe de-o parte judaizate pe de alta prada magnatilor calvinisti. (La sfârșitul veacului trecut, comerțul, industria, institutele bancare și presa erau, în Ungaria, până la 90 % în mâinile Evreilor, justificând denumirea sarcastică a mândrei sale capitale: *Juda-Pest*.)

Dacă națiunile populând spațiul dunărean aspiră, probabil toate, a se pune în viitor, de bună-voie, la adăpostul unei federațiuni formată din diversele lor comunități naționale—delegând și nicidecum alienând suveranitățile lor—este cert că niciuna din ele (poate cu excepțiunea celei maghiare) nu ar fi dispusă să accepte un organism supra-etic construit după modelul Austro-Ungariei, chiar dacă insuficiențele și excesele acesteia ar fi corectate.

Desigur, pericolul—sub orice formă—a unei restaurări a Habsburgilor este într-adevăr minim; Dunărea nu se reîntoarce în Pădurea Neagră, și e tot atât de improbabil să mai revină dela Sulina măcar până la Budapesta sau Viena. Dar, pentru orice construcțiune regională viitoare, să se știe că până și amintirea ce se leagă, în această regiune frământată a Continentului, de Casa de Austria și de monarhia austro-ungară, rămâne în cel mai înalt grad supărătoare. O federațiune danubiană coerentă și viabilă, în măsură a neutraliza oarecum forțele marilor Puteri vecine, nu numai că se dispensează de un astfel de arbitraj dinastic, chiar amendat, evocator al celor mai funeste concepțiuni și metode—dar ea nu s'ar putea realiza decât cu condițiunea expresă a distanțării categorice, explicite și formale a Habsburgilor.

Pentru Români, chestiunea mai are o latură afectivă, care nu trebuie trecută cu vederea. Uciderea lui Mihai Viteazul, supliciul lui Horia și a tovarășilor săi, luptele de mai multe ori seculare pentru liberarea unei Transilvanii martirizate—sunt jertfe ce nu se pot uita și pe care poporul român le va onora întotdeauna, opunându-se în orice împrejurări și cu ultima energie aceloră cari le-au provocat.

Respectul ce se cuvine unui nume ilustru rămâne nealterat; dar lacrimile românești nu își au locul la catafalcul politic al Casei de Austria.

POEZII

de I. G. Dimitriu

MIRCEA CEL BATRAN

A năvălit potop de-armii păgâne,
Să plece fruntea neamului viteaz,
Cu cel din urmă staroste și cneaz,
Să treacă'n sulii oștile române
Și să n'tineze-al Domnului obraz.

Cu Mircea cel Bătrân însă, nu-i șagă,
Căci știe să-i tocmească'n buzduhan,
Să risipească vajnic pe dușman,
Să-și apere cu cinste Țara-i dragă...

Și-a fost însângereare la Rovine
Și moarte și groază fără de lege...
Pașalele cu tuiuri, în suspine

Păcatele-au cătat ca să-și deslege
Și juruitu-s'au că-i mult mai bine

Să nu infrunte muntenesti toiege...

STEFAN VODA CEL SFANT

Mărite Domn, e gata mănăstirea
A ne'nchinare'n slujbi dumnezeesti!
De acmă, Măria Ta, ce poroncești,
Căci pentru noi sfârșitu-s'a menirea
În trudnicele trebi bisericesti!...

E aromită curtea cu tămăie,
Cucernicii călugări țin isonul
Vlădicele îngână acșionul
Iar Voievodun'cet barba-și mângăie:

„Voi, meșteri mari, mi-ați împlinit dorința
Și Domnul răsplăti-va-al vostru chin
În ăst locaș îmi voi topi țiința,

Căci scris doar este într'al meu destin,
Să apăr cu dărzenie credința

Și neamul meu cel falnic Mușatin...

VLAICU VODA

Doar biata Țară mă pricepe'n sbucium,
Cu indoieli boierii mă omoară.
Când jale mare'n sufletu-mi pogoară,
Mânia către cer aș vrea s'o bucium,
Ca trăznetul ce muntele doboară.

Mi-e mumă Doamnă Clara, da-i păgână
Și stăruie credința să-mi sfărâme
Biserica și crucea să-mi dărâme
Să-mi piară astfel datina română.

Nădejdea-mi crește cu Românul Gruie
Ca el e toată Țara în picioare,
Și sufletu-i spre cer înalt mă suie,

Când curtea toată-ar vrea să mă omoare...
Dar știm din moși-strămoși, că unde nu e

Credință'n Dumnezeu, nu e nici soare.

ALECSANDRU CEL BUN

Chemă Voievodu sfetnici la cercarea
Cea grea ce îl apasă zi și noapte.
Boierii vorovesc numai în șoapte
Că'n inima norodului-i scăparea,
Doar el e nesmintit de răle fapte.

Mitropolitul stă cu Voievodina,
Ringala cea frumoasă ca o floare,
Și care, acmă, e prinsă de turbare,
Căci știe bine că ea poarta vina.

A tot ce se tâmplară acmă în Țară,
Când legea e călcată în picioare...
Azi stăruie'n mânie Domnul iară:

„Ci află, tu, Ringala, că mă doare,
Când ți-agrăesc în cea din urmă oară,

Cu tine nu mai viețuiesc sub soare!”...

UN EROU ROMAN PE MELEAGURILE ITALIEI

Anul acesta se împlinesc 400 de ani dela nașterea Ven. Ieremia Valahul.

În ultimul timp viața acestui Român a pasionat pe mulți exilați români; unii mai serioși alții mai puțin, și-au dedicat o parte din activitatea lor vieții lui Ieremia Valahul. Au apărut articole, broșuri și vor apare și de acum înainte.

Ecoul acestor preocupări îl vor găsi cititorii și în paginile revistei noastre, în fragmentul din cartea pe care Dl Manolescu o are gata pentru tipar.

Franciscanii români din pribegie au publicat cu ocazia aniversării nașterii Ven. Ieremia Valahul o cărțiule intitulată „Un erou român pe meleagurile Italiei”. Această carte se deosebește de cele care s'au scris sau se vor mai scrie deacum înainte, prin faptul că este scrisă de un călugăr contemporan valahului Ieremia, Francisc Severini. A fost transcrisă și prefațată de Francisc Orestano. În 1944 și în sfârșit, anul acesta a văzut lumina tiparului, grație muncii scriitorului Dan Petrasincu și C. S. Bonaventura Morariu.

Nu ne putem opri nici de data aceasta de a scoate în evidență pregătirea, seriozitatea și puterea de muncă —C. S. Bonaventura Morariu e foarte bătrân, abia mai vede-a C. I. preoților catolici și uniți români din exil.

Am dori ca această carte să fie citită de cât mai mulți Români, pentru că faptele minunate ale lui Ieremia Valahul, sunt un motiv de mândrie pentru toți Românii, indiferent de cultul pe care îl profesază.

Desen de E. Drăguțescu.

* Din ciclul „Letopiseț de veacuri”.

Noapte de Toamna

Nu sunt eu pentru teatru mătușă!... Nici teatrul pentru mine!

Nu?

Nu!

—Ei bine, de doctor, cu atât mai puțin nu ești.

—O să mă fac popă atunci?

—Fugi de aici?!... Popă?... Să umbli'n fuste, ca femeile?... Fi serios!

—Doctor?... Nu!... Popă?... Nu! Dar atunci, ce?

—Întreabă și pe Cornelia!... Uite că vine!

Mătușă Tera dispără din nou în brutărie.

Dumitru tresări. Iși întoarse privirea spre Cornelia care păsea încet, silit, abătut. Ca un cuiu roșu, gândul că Cornelia aflase mai repede decât el rezultatul examenelor, i se înfipse în creier dureros. Ii ieși în întâmpinare. Cornelia era palidă. Ochii, roșii de plâns.

—Cornelia, ce-i cu tine?

—Sunt sfârșită, Dumitru!... Nu mai pot!...

—Ce ai, pentru numele lui Dumnezeu?... Ce s'a întâmplat?

—L-au ridicat pe tata!

—Ce?

—L-au arestat pe tata!

—Arestat?

—Da!... Iartă-mă c'am întârziat, dar n'am putut să vin mai de vreme... Ne-au întors toată casa pe dos...

—Cornelia... nu înțeleg nimic!... Ce tot vorbești tu?...

—Dă-mi voie să m'amez pe banca aceea... Nu mai pot... Imi tremură picioarele...

Dumitru îi luă brațul și-o conduse la banca de pe care abia se ridicase. Cornelia se așeză cu un oftat adânc, dureros.

—Da... l-au arestat pe tata... No să-l mai văd... Știu că n'o să-l mai văd... Simt că n'o să-l mai văd... Niciodată... Biata mamă... A rămas frântă... Pierdută... Inebunită... Dumitru, de ce l-au luat pe tata?... De ce tocmai acum?... Ce-a făcut el ca să-și sfârșească viața în tre zidurile puscării?

—De unde să știu eu, Cornelia?!

—Nici eu nu știu, Dumitru!... Știu că tata n'a făcut nimănui nici un rău... Că și-a câștigat pâinea, pentru el și pentru noi, cinstit... Muncind... Tribunalul a fost pentru el a doua lui casă... De douăzeci de ani, viața lui a împărțit-o între casă și tribunal... Între noi și registrele lui... Și cred c'a muncit ca nimeni altul... Munca de grefier, nu-i ușoară, Dumitru...

—S'a întâmplat ceva la tribunal?... o întrerupse el.

—Nu! Nu s'a întâmplat nimic acolo. Tata a fost conștient totă viața lui.

—Atunci, pentru Dumnezeu, de ce l-au arestat?

—Pentru politică!

—Pentru...?

—Da!... l întrerupse ea, pentru politică... Și tocmai pe el l-au găsit... Dumitru, crede-mă pe mine, tata n'a făcut nici un fel de politică de când îl știu... El afirmă că l-au găsit în listele Gărzii de Fier!... Nu știu!...

—Dar... e absurd... E... imposibil!...

—Crezi tu!...

—Cum o să vină cineva să mă aresteze, dacă sunt nevinovat?... Dacă n'am făcut nimic?... Dacă toată viața mea am fost cetățean cinstit?... Onest!... Supus legilor!... N'am voie să fac politică ce-mi place mie? Cum să mă aresteze?...

—Cum?... Uite așa cum l-au arestat și pe tata, care mi s'a spus că n'a făcut nimic, a fost cinstit, onest, supus legilor!

—Asta e nebunie!

—Fără doar și poate!... Trăim cea mai cruntă nebunie... Fără să ne dăm seama... Zilele lui Nero... În țara asta Dumitru, se tale și se spânzură astăzi, ca'n Rusia!... Poate mai rău... Bolșevicii au ucis în numele unei idei, al unui ideal, realizarea cu ori ce preț a revoluției proletarietului. Aici, se ucide, fără nici un criteriu, fără nici un Dumnezeu... Nimeni nu mai e sigur pe viața lui... De ani de zile trăim acest coșmar. De ani de zile asistăm la prăbușirea morală a țării. Tăcuți. Passivi. Fără să spunem un cuvânt. Fără să mișcăm un deget. Fără să crispăm un mușchi... De ce am învățat?... De ce ne-am ros coatele pe băncile liceului opt ani de zile?... Ca să fim decretați mâine, inamicii publici numărul 1 ai țării?!

Pentru asta, Dumitru!... Tu și ce-nseamnă să fii student, astăzi, în țara aceasta a bunului plac?... Uite!...

Cu'n gest nervos, Cornelia își deschise poșeta, scoase o bucată de hârtie, o desfăcu și i-o întinse.

Era coperta unei reviste bucureștene. Un student, înalt, uscățiv, învelit într'un palton, rezemat de-un felinar, citea o carte. Bucureștii, dormea în întineric în jurul lui. Numai lumina galbenă a felinarului îi transfigura fața suptă. Un desen extrem de impresionant. Iar dedesubt, sta scris: Inamicul public No. 1.

Dumitru Cosmin împături din nou gravura și i-o înapoie, fără nici un cuvânt. Era pentru prima dată în cei opt ani de zile de când părăsise satul, când se vedea pus în fața unor probleme, care până aci, fuseseră streine de el. Politica, nu l-a interesat niciodată. Din ziare nu citea decât cronica sportivă. În conversațiile politice dintre colegi nu se amestecase decât o singură dată, cu ani în urmă, când discuțiau dintre "naționaliști" și "socialiști" clasei, se aprinseseră. Sustinuse atunci cu atâta elocvență și atât de rațional și documentat principiile liberale ale democrației, pusesse atâta patimă în teza pe care o susținuse încât colegii rămăseseră surprinși. Trecea cu atâta ușurință de la Plato, Socrate și Aristotel la Francis Bacon, Spinoza, Voltaire, la idealismul german al lui Kant, venea apoi cu citate din Schopenhauer și Spencer sau Nietzsche, se întorcea la Jean Jacques Rousseau apoi trecea la Hegel de parcă s'ar fi plimbat printr'un parc. Într-o zi de primăvară, l-au acuzat atunci, și unii și alții că în loc să vadă prezentul și să privească în viitor, se pierde în trecutul mort. Și l-au lăsat în pace. Iar el, dându-și seama că ori ce altă discuție cu ei și intervenție în conversațiile lor ar fi pierdere de timp pentru el, a preferat să tacă, să-i ocolească și să continue să stea de vorbă cu "mortii" în biblioteca orașului... Astăzi, în fața realității crude, toată filozofia și sociologia pe care o cunoștea ca pe Tatăl Nostru nu-i folosea la nimic. Cunoștea mai bine Franța secolului al optprezecelea decât România secolului douăzeci.

Ușa brutăriei se deschise cu sgomot. În prag, apăru din nou mătușă Tera.

—Ei, copii, ce-i cu voi, n'ați plecat încă?!, întrebă ea nedumerită.

—Bună ziua, doamna Crăciun, spuse Cornelia.

—Cornelia... tu ai plâns!

—Da doamnă!

—Ți-a făcut vre-o scenă urăciosul de nepotu-meu?

—Nu, doamnă... L-au arestat pe tata.

—Da nu mai vorbi!

—Da, l-au ridicat acum două ore.

—Nu mai fi tristă, Cornelia dragă... Or să-i dea drumul... Mergeți de distractivă... Diseară când vii, o să-l găsești acasă!

—Credeți?

—Sunt sigură, Cornelia... Desigur c'a fost la mijloc o neînțelegere. Poate l-a denunțat cineva. Dar fi sigură că Președintele Tribunalului va interveni să fie eliberat. El cunoaște doar de atâtea vreme și ține la el. Ascultă-mă pe mine: diseară e acasă!...

Dumitru Cosmin tăcea.

—Hei, morocănosule, ia fata și-o distrează, ce stai aci de parcă ți s'au innecat corăbiile?

Mătușă Tera intră în casă.

Dumitru Cosmin și Cornelia se priviră lung.

—Poate că mătușă Tera are dreptate, spuse el.

—Poate, răspunse Cornelia.

—Ce zici, cobori cu mine în oraș?

—Dă-mi voie să pun puțină pudră să nu se vadă c'am plâns și mergem.

Cornelia Almas intră în casă și după câțva timp reapăru înviorată.

Dumitru o luă la braț și plecară.

Din geam, mătușă Tera și unchiul Neculai îi privea cum se pierd în jos pe stradă.

U te superi dacă-l chem și pe Trandafir?

Se apropie de fereastra deschisă și strigă înăuntru: "Hei, Ioane!..."

—Hai noroc, se auzi o voce dinăuntru.

—Ce noutăți?

—Ce să fie?

—S'a publicat?

—S'a publicat, mă!

—Și?

—Nimic!

—Cum nimic, omul lui Dumnezeu. Eu cum stau?

—Ca întotdeauna.

—Am scăpat?

—Dacă-ți spun eu.

—Fugi mă că nu-mi vine să cred.

—Du-te și vezi, atunci...

Ion Trandafir apăru în pervazul ferestrei.

—O... bună ziua Cornelia... Nu știu că sunteți împreună...

—Bună ziua, Ioane, răspunse ea.

—Da mă, ai trecut... Ești bun de făcut cinstel!... În afară de Dobrea și Blumenfeld, toți au trecut.

—Nu mai spune!... Ai văzut mă, i-a făcut-o Rosmarin lui Dobrea... Ce căine!... Fir-ar al dracului cu științele lui Naturale cu tot...

—I-a promis-o dela începutul anului că nu-l lasă la bacalaureat...

—Da Blumenfeld ce-a pătât?

—A rămas... A rămas... A rămas... A rămas... A rămas...

—Tu ce faci acum?

—Nimic!

—Hai cu noi atunci.

—Nu... cred că...

—Nici dacă te rog eu, îl întrerupse Cornelia.

—În acest caz, este altceva, răspunse el.

—Bine, atunci, uite, te rog să vii cu noi... Trecem și pe la Ibi... Sau sunteți din nou certați?

—O, nu... s'ar putea?... În ultimele zile...

—La voi, totul e posibil... Dragostea voastră cu toane, cine o mai înțelege...

—Firi complicate, Cornelia.

—Și încă ce complicate... Imi pare bine că cel puțin în ultimele zile vă înțelegeți...

—Ei, plecările, plecările... din toate porturile și din toate gările!..., declară Ion.

—Da!... plecările, spuse Cornelia... Inevitabilele plecări!...

—În două minute sunt cu voi spuse Trandafir și dispăru dela geam.

A U coborât toți trei în oraș, au trecut să vadă anunțul rezultatelor examenelor pentru că Dumitru Cosmin ținea neapărat să se convingă de cele spuse de Ion, apoi au plecat mai departe.

—Ce faceți voi acum, întrebă Ion.

—Ce facem?... Hai să luăm o înghețată!

—Și pe urmă?

—Poate mergem la un cinematograf.

—La cinematograful?... Îți arde ție de cinematograf acum?... Mai bine te-ai duce acasă și te-ai pune cu burta pe carte... Peste câteva zile intrăm în "piuș"...

—Nu, Ioane... Deocamdată, am nevoie de liniște... Nici nu mă gândesc să mă prezint la bacalaureat...

—Ești nebun?

—Nu! Sunt numai obosit...

—Cornelia, spune-i tu să nu facă prostii... Până la toamnă, cine știe ce se mai întâmplă...

—Nu am nici o putere asupra lui, Ioane—răspunse ea.

—Nu?!

—Încă nu...

Ajunseră în fața cofetăriei.

—Intrați voi, le spuse Cornelia. Eu mă duc s'o scot pe Ibi. Venim imediat... Comandați ceva și pentru noi...

Dumitru Cosmin și Ion Trandafir intrară. Într'un colț al cofetăriei îl zăriră pe David Blumenfeld la o masă, în fața unui pahar cu apă aburită, ascuns îndărătul ochelarelor imenși. Incolo, nimeni.

—Noroc, David, îi strigă Dumitru.

—Noroc, Dumitru, răspunse David.

—Imi pare rău de ghinionul tău David!

—Nu face nimic... La toamnă se numără boboci!...

Lui Ion i se păru că Dumitru are intenția să meargă la masa lui David și-i șopti printre dinți:

—E m'amez le geam să vadă când vin fetele... Ști doar că nu vorbesc cu David.

—A, da, spuse Dumitru... am uitat... Bine, ne-amezăm atunci acolo.

Iși făcură loc printre mese și se așezară. O fată cu bucle blonde și obraji rumeni le așeză pe masă două

pahare cu apă și luă comanda. Între timp, David pîștea și plecă.

—Ioane, încep conversația Dumitru, după ce fata plecă, tu-l urăști pe David?

—Nu știu, răspunse el. Nu mi-am pus niciodată întrebare. Un singur lucru știu: că mi-e nesuferit.

—De ce mă?... Pentru că este evreu?...

—Dumitru, cred că e mai bine să nu discutăm chestiunea aceasta.

—Ascultă, mă, ce vină găsești tu că David s'a născut evreu?... Nu-l el la fel ca oricare altul dintre noi?... Nu are și el dreptul să se bucure de viața aceasta pe care ne-a dat-o Dumnezeu, la toți deopotrivă, pentru simplul motiv că el s'a născut evreu și noi creștini?... Sau că alții s'au născut cu pielea neagră sau galbenă și nu albă ca noi?...

—Dumitru!

—Ioane, dă-mi voie să-ți spun părerea mea.

—Bine, dacă tu vrei astfel... Nu cred însă că ar fi potrivit să discutăm politică și să ne certăm pentru un fleac, tocmai acum.

—Eu nici nu mă gândesc să discut politică, Ioane... Nu mă pricep... Tu și că politica în strictul înțeles al cuvântului, nu m'a interesat niciodată... Eu vreau să-ți spun altceva.

—Spune atunci...

—Ascultă, Ioane, nu crezi tu că noi creștinii, și subliniez, spun creștinii, nu românii, pentru că vrem să pun problema pe un alt plan decât cel național... zic... nu crezi tu că noi creștinii greșim atunci când lăsam să se strecoare în inimile noastre, ura?

—Față de evrei, vrei să spui?

—Față de el sau față de alții... Noi aici, avem această problemă. În alte părți există altele. Noi aici facem această distincție, în alte părți se face distincție de culoarea pielii. În fond, este una și aceeași problemă: a rasei. Or, tocmai aici, cred eu, stă tot răul în care se svârcolește omenirea astăzi... Avem atâtea comitete ale atâtea ligi: pentru apărarea pădurilor, a mamei, a copilului, a animalelor... Avem ziua cărții, a muzicii, a apelor, a armatei, a erolor și atâtea și atâtea altele... Dar o zi a înfrățirii între oameni, o ligă a iubirii de aproapele, n'avem. Pentru că pădurile și florile și animalele, contează și valorează mai mult în ochii noștri decât semenul nostru... Unde este înviătura lui Christos: "Iubiți-vă unii pe alții, așa cum v'am iubit Eu?..." Nu-ți dai seama că ne ascundem îndărătul unei formule, că ne erijăm cu trufie în ceea ce nu suntem, în ceea ce am încetat de mult de a mai fi, dacă într-adevăr am fost vreodată... Ioane, Isus a venit în lume ca să umple un gol al vieții noastre, să-i dea un sens... "Pace pe pământ și între oameni bună învoire"... Unde este "pacea" astăzi când tunurile au început din nou să bată și mirosul sângelui vărsat zadarnic îmbăsește văzduhul?... Ce s'a ales de "buna învoire" dintre oameni?... A spulberat-o furtuna dementă a urei... A urei de clasă... A urei de rasă... De religie... De naționalitate... Și totuși spunem că suntem creștini. Mergem la biserică. Ne închinăm. Batem mătani. Iar în inimile noastre, clocotește veninul urei...

—Nu trebuie să uiți Dumitru că de multe ori interesele pitale ale poporului... Așa este normal să fie așa, pentru că intră în joc legea auto-conservării, care este mult mai veche decât creștinismul... E legea jungle!... Tu pui problema din punct de vedere creștin... sau... hai să-i spunem, umanitarist... Și privind astfel lucrurile, ai dreptate. Dă-mi însă voie să te întreb ceva: tu crezi în necesitatea venirii în lume a lui Christos?

—Categoric!

—Cu venirea Lui, admiti desigur că se pune capăt Vechiului Testament.

—Fără îndoială!

—Să întorc acum întrebarea: nu crezi că tot atât de necesar cât a fost Christos pentru omenire, a fost Voltaire pentru Franța?

—Firește că n'aș putea spune că Voltaire n'a fost necesar Franței din acele vremuri... Dacă n'ar fi fost ceea ce a fost și n'ar fi însemnat ceea ce a însemnat, nu s'ar spune până în zilele noastre că: Italia a avut Renașterea, Germania, Reforma, iar Franța pe Voltaire... Numai că, între înviătura lui Christos și cea a lui Voltaire, între filosofia unuia și filosofia celuilalt, există o diferență ce nu poate fi trecută cu vederea.

—Dragă Dumitru, Voltaire, o recunoaște astăzi istoria filosofiei, în lupta lui sălbatecă împotriva superstițiilor și corupției, a fost mai eficace decât Luther sau Erasmus, decât Calvin sau Knox sau Melancthon... Și nu uita că tot el a fost flacăra care a aprins puberele cu care Mirabeau și Marat, Danton și Robespierre au aruncat în aer un regim intrat în putrefacție... Noi n'am avut un Voltaire... Dar am avut un Eminescu!... Pentru noi, lupta lui Eminescu în combaterea corupției politicianiste, este echivalentă cu lupta lui Voltaire. Eminescu pentru noi este exact ceea ce a fost și însemnat Voltaire pentru Franța secolului al optprezecelea.

—Cu alte cuvinte, vrei să spui că ne mai lipsește un Mirabeau, un Marat, Danton sau Robespierre?!

—Exact!

—Nu prea sunt convins de asta... Ș'apoi, nu uita Ioane că tot Voltaire spune "Cărțile conduc omenirea, sau cel puțin națiunile acelea care au o limbă scrisă, căci celelalte, nu contează"... Nu crezi tu că aceasta este poarta spre un câmp de luptă care nu cere un Danton sau Robespierre?...

—Poate... Nu știu... Dar vezi tu, când o națiune începe să gândească, este greu s'o mai oprești. Cu Voltaire, Franța a început să gândească... și totuși a avut nevoie de Danton și Marat... Dacă România ar fi început să gândească cu Eminescu, poate că noi n'am mai fi avut nevoie de Robespierre. Și aș fi perfect de acord cu tine că prin scris, s'ar putea conduce și acest popor, numai că, astăzi, cuvintele lui Napoleon că "Dacă Bourbonii ar fi controlat scrisul s'ar fi putut mentine", în țara aceasta sunt o realitate. Au pus cenzură nu numai pe presă, dar până și pe vise... Și s'a revin acum de unde am plecat; Christos venind în lume, a pus capăt Vechiului Testament. A făcut cu alte cuvinte revoluție. A propovăduit iubirea de oameni, dar atunci când a fost nevoie, a pus mâna pe biciu pentru a alunga tâlharii din "casa Tatălui Său", a dat deci dovadă că de multe ori răul nu poate fi stărpit decât prin forță...

—Crezi tu că noi ne găsim astăzi la această răscruce?

—Sunt absolut convins de asta, Dumitru. Întâi să pu-

MAJADAHONDA

13 IANUARIE 1937

MOTA

MARIN

MAJADAHONDA

13 IANUARIE 1937

Ambasadorul Prat y Souto, marchiz de Nantouillet, supraviețuitor al celor ce au prezidat ceremonia înmormântării din Casa Verde, reprezentând pe dl Martin Arriaga, Ministrul de externe al Spaniei; Generalul Ubagon, reprezentând armata spaniolă și pe comandantul militar al Madridului, generalul Miguel Rodrigo; Marchizul de Valdivia, vicepreședintele Cortesurilor, reprezentând pe președintele Adunării Naționale Esteban Bilbao; Diego Sales Pombo, vicesecretarul general al Falangei spaniole; Colonelul Rebull, delegat național al Fostilor combatanți; José Antonio Elola, delegat național; Nicolás Murga Santos, comandant al Gărzii Franco.

Cliseul de sus

Horia Sima, Comandant al Mișcării Legionare; Părințele Branco Marich, reprezentant al Croației; Colonelul Malceff, reprezentând pe M. S. Regele Bulgariei; N. Dimitrescu, ministrul României la Madrid; Belinoff, Șeful protocolului M. S. Regele Simeon al Bulgariei; Castell y Marcos, ministru plenipotențiar.

Cliseul de sus, mijloc

Manuel Barandica Ubagon, din Oficiul diplomatic al Ministerului Afacerilor Străine; Luis Beneyto-Martí, fost consul al Spaniei la București, și teritorial al Falangei pentru România; Dan Gebleacu, fost ministru plenipotențiar; primarul comunei Majadahonda.

Cliseul din stânga

Dl Ambasador Prat y Souto, depunând coroana în numele Ministerului Afacerilor Străine, dl Martin Arriaga.

(Din discursul dlui ambasador Prat):
"Soarta a făcut să fiu singurul supraviețuitor al celor ce au prezidat la Casa Verde, înmormântarea comandantilor legionari Mota și Marin. Mărturisesc că în 44 de ani de carieră diplomatică, nu am văzut o manifestație mai grandioasă."

"Doresc ca eliberarea României să se producă cât mai curând și, pentru realizarea acestui țel, cu toată vârsta mea, voi îmbrăca cămașa albastră a Falangei sub haina mea de diplomat și voi fi în tranșee, alături de camarazii mei Români."

Cliseul de sus

(Din discursul dlui Diego Sales Pombo, vicesecretarul general al Falangei):

"Gestul tineretului român de a fi alături de noi, în lupta pe viață și moarte ce am dus, a fost cel mai apropiat de sufletul nostru. Cei ce au venit să moară aici în numele acestui tineret, nu au făcut-o nici pentru spații vitale și nici pentru aranjamente economice avantajoase."

"Camarade comandant al Mișcării Legionare, după cum cămășile verzi românești au venit să lupte și să moară pentru libertatea Spaniei, să fiți siguri că atunci când va fi nevoie, cămășile albastre spaniole, vor veni să lupte și să moară pe pământul României."

nem capăt tiraniei. Să alungăm tâlharii din casa părinților noștri. Pe urmă, ne vom putea întoarce la mormăla creștină, vom avea timp să ne ocupăm de problemele umanitare.

—Numai să nu înlocuim o tiranie cu alta și mai de-monică.

—Vezi, gândul acesta mă muncete și pe mine... Ușa cofetăriei se deschise. Cornelia și Ibi intrară aducând cu ele tot soarele de afară. Dumitru și Ion se ridicară să le primească.

DUMITRU Cosmin s'a întors târziu și oboit acasă. Unchiul Neculai și mătușa Tera îl așteptau pe banca din fața brutăriei. Le dădu bună seara și se așeză alături de ei.

—Ei, cum stăm?, întrebă unchiul.

—Am trecut și hopul ăsta, răspunse el.

—Dumitru, să ști că ne-ai făcut cinste și bucurie și nouă și părinților tăi... și satului nostru...

—Greul, începe abia de-acum, unchiule...

—Nu, Dumitru... De-acum începe viața...

—Și lupta, unchiule... Lupta crâncenă pentru viață...

—Viața e luptă, Dumitru... O luptă continuă. Cu biruință și înfrângeri. Cu înaintări și retrageri. Cu învingători și învinși... Ia însă aminte la ceea ce-ți spun eu: numai lași dezertarea, luptătorii înving, sau mori!... Hai acum să intrăm în casă că o tăiat mătușă-ta "vițelul cel gras" astăzi. Să cinștim cum se cuvine succesul de-acum și cele ce vor veni.

Se ridicară. Unchiul Neculai și mătușa Tera îl luară la braț. Dumitru Cosmin se simțea bine. Simțea cum dragostea lor, caldă și binefăcătoare, trecea ca un fluid viu prin mâinile lor în trupul lui.

—De ce n'ai invitat-o și pe Cornelia, întrebă unchiul Neculai.

—De unde știam eu ce mă așteaptă, răspunse el.

—Să-i dăm un telefon?

—Nu știu dacă are chef de petrecut după cele ce a trăit astăzi.

—Doamne, ce-ți trece și ție prin cap, spuse mătușa Tera. Lasă fata să-și revină.

—Eu credeam...

—Tu să nu mai crezi nimic, îi tăie ea scurt vorba...

Fata are nevoie de liniște, de odihnă... Crezi tu că stând aici între noi, are să uite?... Gândurile ei vor fi în altă parte...

—Bine, dacă zici tu.

—Da unchiule, spuse și Dumitru Cosmin, cred că e mai bine așa...

...

MASA a fost într-adevăr bogată. Apoi unchiul Neculai a desfundat o sticlă de șampanie.

—In cinstea și-n sănătatea ta, Dumitru, spuse el ridicând paharul.

—La mai mare, Dumitru, zise mătușa Tera.

Dumitru Cosmin era emoționat. Nu știa ce să spună. Simțea că lacrimile îi inundă ochii.

—Vă mulțumesc, îngână el, din toată inima, pentru tot ceea ce ați făcut pentru mine în acești ani. Fără dumneavoastră nu cred că m-aș fi ajuns să chin acest pahar cu care închei viața de elev.

Paharele s'au umplut și s'au golit. Și a doua și a treia sticlă. Dumitru își simțea capul greu. Pleoapele îi erau de plumb. Limba începea să i se împieticească în cuvinte când încerca să spună ceva.

Unchiul Neculai s'a ridicat.

—Mă strigă alușul, spuse el. Dacă nu-i dau drumul în cuptor, se revărsă în brutărie... Încăodată, Dumitru, să-ți dea Dumnezeu noroc!

Dădu peste cap ceea ce îi mai rămăsese în pahar și ieși.

—Mă duc și eu la culcare, zise Dumitru, după ce unchiul Neculai închise ușa pe dinafară.

—De ce te grăbești așa, întrebă mătușa Tera.

—Încep să văd dublu, răspunse el.

—Dumitru, bărbat ești sau cărpă?

—Nu sunt obișnuit, mătușă!

—Mai slăbește-mă cu "mătușitul"... Nu-mi place când te aud că-mi spui mereu "mătușă"!

—Dar cum?

—Spune-mi pe nume... Tera!... S'au Terezia!... Sau cum vrei tu, dar nu-mi mai spune mătușă. Între tine și mine, Dumitru, nu sunt decât câțiva ani diferență.

—Exact cinsprezece, spuse el.

—Ei ei?... Găsești că e mult?

—Nu, dar totuși nu pot... Zău nu pot... M'am obișnuit așa... Șapoi... ce-ar zice unchiul Neculai?

—Ce-ți pasă ție de unchiul Neculai... Dacă eu vreau așa, el n'are ce spune... Dumitru, noi suntem tineri... El e bătrân.

Mătușa Tera s'apropie cu scaunul de el.

—Mai bea un pahar... cu mine... Pentru tinerețea ta și-a mea!

—Nu mai pot!... Mă duc să mă culc!

—Încercă să se ridice, dar căzu îndărăt pe scaun.

—M'am... m'am îmbătat, îngână el.

—Hai că-ți ajut eu, spuse mătușa Tera, trecându-și brațele pe sub brațele lui și ajutându-l să se ridice.

Când fu în picioare, Dumitru Cosmin simți brațele mătușei înconjurându-l în jurul trupului său ca doi serpi. Se priviră un moment în luminile ochilor. Apoi văzu fața mătușei apropiindu-se de fața lui și simți buzele ei strivindu-l în buzele lui.

—A înnebunit mătușa Tera, își spuse el în gând.

Pe urmă, nu mai știe ce-a fost. Când s'a trezit în patul lui, târziu în noapte, chinul de sete, s'a speriat. Alături de el, în pat, mătușa Tera, goală, cu trupul pietros scaldat din plin de lumina lunii care intra argintie pe fereastră, dormea. Dumitru privi o clipă trupul gol și sedemitor de-alături, apoi dându-și seama de situația dramatică în care se găsea cobori din pat, își trecu brațele pe sub trupul gol al mătușei și-o ridică. O duse în dormitorul ei, o așeză pe pat, o acoperi și ieși afară în noaptea clară și răcoroasă.

Pe banca din fața brutăriei, unchiul Neculai cu capul îngropat în palme plângea. Alături de el, pe bancă, toporul cu care de-atâtea ori își încercasera puterile la dispușutul buciurilor.

—Unchiule, dădu el să grăiască.

—Nu trebuie să-mi spui nimic, nepoate... Știu... Am văzut... Totul...

—Dar crede-mă... nu s'a întâmplat nimic... Nu știu nimic... Cred că mătușa Tera a greșit patul...

—N'a greșit, nepoate... Curva dracului a încercat să-și

Noapte de Toamna

bătă joc de familia noastră... Băutura a doborât-o de-a-și fi împlinit pornirea-i drăcească... Când am intrat în casă și n'am găsit-o în pat, știam că e la tine... Mi-am pierdut mințile... Am alergat, am luat toporul cu gândul să vă despic capetele la amândoi... Când am intrat la tine și te-am văzut dormind îmbrăcat, mi-am dat seama că te-aș fi ucis fără vină ș'am fugit rusinat de mine însumi... Dar șerpoaice, ar fi trebuit să-i zdrobesc creierii... N'am avut curajul nepoate... Am venit aici ca să-mi plâng amarul și rușinea!

—Nu te mai amără de geaba, unchiule!

—Nepoate, asta e viața mea, cum ai văzut-o acum...

Amarnică viață... Se vede că Dumnezeu a vrut să mă pedesească când mi-a scos-o în cale pe mătușă... Dracul mi-a luat mințile... M'am îndrăgostit de ea din primul moment când am văzut-o. Lacrimile bunicii tale de a nu mă înstreina, de a-mi găsi o fată și-un rost în sat la noi, nu m'au putut îndupleca. Am venit aici... Am luat-o... Și tu de unde nepoate?... Dintr-o crămă... Era cheieră la "Pisica Neagră"...

—La "Pisica Neagră"?

—Da!... Am scos-o nepoate din mocirlă ca să mă afund și eu cu ea... Lacrimile pe care mama le-a vărsat pe plecare mea din sat, le plăteac acum, nepoate, cu lacrimile mele... Ori de câte ori se băta, dracul intră în carnea și-n sângele ei și-o chinuște și nu-și găsește astămpăr până ce nu găsește pe cineva cu care să se culce... Asta mi-e viața, nepoate... Ți-o spun, ca să-ți fie ție de învațătură...

Abia cum înțelegea Dumitru Cosmin de ce mătușa Tera cânta cu atâta patimă cântece nerușinate, ori de câte ori îi simțea pe-aproape.

...

SPOVEDANIA unchiului Neculai i-a umplut sufletul de tristete.

A doua zi, fără să mai dea ochi cu mătușa Tera, Dumitru Cosmin se întorcea în sat, ducând pe umerii lui tineri, crucea unei vieți lipsită de bucurii...

...

LOVITURI puternice în ușa îl treziră.

—Cine-i?, întrebă el somnoroș.

—Poți?... Deschide!

Aprinse lampa de pe noptieră și-n timp ce-și încălța pantofi i de casă și-și aduna în jurul trupului pardesiul, privi ceasul de pe noptieră. Era ora unu și cinci minute după miezul nopții.

—Deschide, n'auzi!, se auzi din nou o voce brută de-afară.

—Imediat, răspunse el... Să iau ceva pe mine că-s în pijama.

—Deschide imediat sau sparg ușa.

Dumitru Cosmin deschise. Un comisar de poliție și un sergent, cu revolverele în mâini, dădură buzna în cameră și închiseră repede ușa în urma lor. În răstimpul cât ușa se deschisese și se închisese din nou, Dumitru sări pe coridorul doi jandarmi cu armele în câmpănie, în fața ușii.

—Cum te cheama?

—Dumitru Cosmin!

—De unde ești?

—Din Vaia!

—Acele.

—Imediat!

Se îndreptă spre dulap.

—Stai!

—Ați spus parcă să vă arăt actele...

—Unde sunt?

—În dulap... În veston... Buzunarul drept...

—Le găsim noi!... Sergent, controlează, dulapul!

—Domnule Comisar, ași vrea să știu ce înseamnă toate astea?

—O să aflu tu, imediat... Ce cauți aici?... De ce ai venit din Vaia?

—Pentru examenul de bacalaureat, domnule Comisar.

—Examen, hai?... O să te examinăm noi acum, n'ai te-a-mă!... Vreți revoluție?... Vă dăm noi revoluție!... Mama voastră de gardisti?

—Domnule Comisar, vă rog să nu mă faceți gardist și să nu mă înjurăți de mamă!

—Nu?... Dar de ce îți place?... De Dumnezeu?... De soare?... De lună?... De Precistă?... Sergentul îi întinse legitimația. Comisarul o privi lung.

—Unde ți-e biroul populației?

—N'am, domnule Comisar... El evii n'au buletinul populației...

—Elev?... Ce elev, mă?

—Sunt elev, domnule Comisar... Vin la bacalaureat...

—Ai terminat liceul în Iunie, nu mai ești elev, ești student... ești gardist... Dă-mi buletinul populației...

—Domnule Comisar, mai întâi de toate, nu sunt încă student, pentru că nu am încă bacalaureatul... În al doilea rând, chiar dacă aș fi, așa cum spuneți dumneavoastră, asta nu înseamnă numai de cât că sunt gardist... Nu toți studenții sunt gardisti...

—Unde ți-e pistolul?

—Ce pistol?

—Pistolul, boule, nu ști ce-i aia pistol?...

—Domnule Comisar, nu am nici un pistol... n'am avut în viața mea... căutați... și... vă rog... măsurați-vă cu-vintele...

Pumnul Comisarului i se opri în mijlocul feței. Dumitru Cosmin căzu pe podea. De jos, îl privi cu ochii reci și plini de ură. Pentru prima dată în viața lui simțea ura revărsându-se în sufletul lui ca o Niagara.

—Domnule Comisar, aș vrea să știu cu ce drept intrați dumneavoastră în camera aceasta și cu ce drept mă loviți?

—Cu asta, răzni Comisarul și-l isbi cu vârful panto-fului în coastă.

Un geamăt dureros vibră pentru o clipă între cei patru pereți ai camerei sărăcăcioase de hotel. Comisarul se repezi la ușa și-o deschise nervos.

—Luăți-l, strigă el.

Cei doi jandarmi de-afară, cu baloneta pe arma, intrară. Dumitru îl privi o clipă, în timp ce se ridica. Pe fețele lor se descifra groaza.

—Să mă îmbrac.

—Nu-i nevoie!, spuse comisarul. Apoi adăugă sarcas-mic: "Acolo unde te duci acum, n'ai nevoie de îmbrăcăminte!"... Măscă!

—Saraca Tară Românească, pe ce mâini e ajuns, mur-mură Dumitru Cosmin și se îndreptă spre ieșire.

—Nu-ți fie teamă că-avem noi grije de Tară Românească, îi strigă din spate Comisarul.

Un jandarm îl făcise drumul și ieși pe coridor înaintea lui. Celălalt, îl urma din spate. Parcurse, între ei, coridorul. Peste tot, în camerele vecine, luminile erau stinse.

Cobori scările între cei doi jandarmi și ieși în stradă. În fața Hotelului, zări un cordon de jandarmi cu balonetele pe armă și mașina comisariatului de poliție local.

Un jandarm, care stătea de pază în spatele mașinei, deschise. Un pat de armă în spate, îl ajută să urce.

În mașină, patru jandarmi, stăteau pe bănci în cele patru colțuri cu armele între picioare. Un țaran, în hainele lui albe, stătea ca un Christos între cei doi tâlhari.

Dumitru se așeză alături de el. De partea cealaltă, între ceilalți doi jandarmi, Dumitru zări un trup subțire și înalt, prost îmbrăcat, care dușea a mușcal, o fată ascunsă sub o barbă sălbatecă și doi ochi care-i pi-ro-neau. Nu-și putea desprinde privirile de la ei. Ochii aceia i se păreau atât de cunoscători.

Mașina se puse în mișcare.

—Dacă trăgeam lu unchiul Neculai, poate nu mă ares-tau", își spuse el în gând, apoi continuă: "De, poate așa a fost să fie... Ce dreptate avea Cornelia că în țara aceasta, nimeni nu mai e sigur pe libertatea și pe viața lui!"... Cornelia?... Ochii?... Ochii ei!... Ochii Corneliiei îi fixau din întunericul din fața.

—Domnule Almas, dumneata ești?, întrebă el.

—Eu, domnule Cosmin!

—Nu-i voie să vorbiți, spuse jandarmul din dreapta lui.

Liniștea coborî din nou și întunericul din interiorul mașinei deveni parcă mai dens. Dumitru Cosmin își dădu seama că mașina intrase pe o stradă mai puțin luminată.

—Dacă ne duceau la Comisariat, ajungeam de mult", își spuse el. "Desigur că ne duc în altă parte..."

Își concentră toată atenția în mersul mașinei și după o bucată de vreme, își dădu seama că mașina alerga pe drum nepavtat.

—Unde Dumnezeu ne transportează?... În vre-un lagăr poate?!"

Clipele treceau grele. Apăsătoare.

În cele din urmă, mașina se opri. De afară, pătrundea printre gratiile ferestruicilor mașinei, miros de otavă.

—Suntem undeva în câmp", își spuse Dumitru.

Motorul mașinei amuți. Se auzeau acum corurile de greeri cântându-și monotona lor melopee. Se auzi ușa dela cabină deschizându-se. Apoi câteva șoapte, alături de mașină. Un licurici de lumină sclipi în interiorul mașinei. Cineva de-afară își aprinsese o țigară.

Arestații tăceau.

Soldații tăceau încremeniți în colțurile lor.

Cei de-afară, tăceau.

Numai greierii cântau în noaptea înstelată de început de toamnă.

Sgomotul unei chei li trezi parcă pe toți din gându-rile lor. Tatăl Corneliiei, scoase un oftat. Țăranul de-alături de el își făcu semnul crucii. Cei patru jandarmi se topiseră parcă în ei înșiși.

Ușa se deschise.

—Dați-vă jos!—sună scurt un ordin răgușit de-afară.

Dumitru se ridică. Se ridică și țăranul de-alături. Nu-mai tatăl Corneliiei părea împietrit pe banca lui. Toți se apropie de el și-l ajută să se ridice.

—Ne împușcă, domnule Cosmin, sopti el printre dinți.

—Nu vă fie teamă, domnule Almas că n'o să ne împuște.

—Hei, da voi nu'nțelegeți românește?... Dați-vă jos! Aceeași voce răgușită.

Jandarmii nu spuneau nici un cuvânt.

Porniră toți trei spre ieșire. Cel dintâi sări țăranul.

Dumitru Cosmin îl urmă. Apoi tatăl Corneliiei.

Se opriră lângă mașină.

—O să ne împuște, spuse țăranul șoptit.

—Ești nebun, îi răspunse Dumitru Cosmin pe acelaș ton, de ce să ne împuște?... Ce-am făcut ca să ne împuște?... Dumneata nu ști nimic, domnule?

—Nu!... Ce să știu?... Ai noștri l-au împușcat pe Călinescu!...

—Care ai voștri?

—Legionarii!

Dumitru nu știa într-adevăr nimic. Plecase de-acasă în zorii zilei, pe jos, ca de atâtea alte ori. Cei doi-trei țărani pe care-i întâlnise pe drum, între sat și oraș, nu-i spusese nimic. La Hotel, nu stătu de vorbă cu ni-meni. N'avea de unde să știe de cele întâmplate la Bu-curești...

—Dați-vă mai la-oparte să coboare și jandarmii!... Ce v'ați cramponat lângă mașină?

Vocea venea din dreapta mașinei. Nu se vedea însă nimeni.

Făcură câțiva pași.

În acelaș moment, patru fulgere și patru trăznete din interiorul mașinei despică întunericul și tăcerea nopții.

Tatăl Corneliiei se prăbuși la pământ fără nici un sgomot. Ca o umbră.

Căzu și țăranul. Se ridică apoi și dădu să fugă, dar recăzu cu un oftat dureros... "Sărăcii copii mei", mai spuse el și amuți apoi pentru totdeauna.

Dumitru rămăsese în picioare. Un singur glonte îl ni-merise în umărul drept. Auzi aveau vocea sarcantă a Comisarului "Acolo unde te duci acum, n'ai nevoie de îmbrăcăminte", și-si dete seama că totul se sfârșise.

Se întoarse cu fața spre mașină.

—De ce ne împușcați, fraților?, țipă el disperat în noaptea și-n toamnă.

Alte patru fulgere și patru trăznete au fost răspunsul. Căzu în genunchi.

—Trageți-mă, fraților, în inimă—urlă el spre cei din mașină... —Grijania și mama voastră de bestii!...

Încăodată, fulgere și trăznete. Și Dumitru Cosmin se prăbuși cu fața în iarba înrourată.

Se făcu tăcere deplină. Până și cântecul monoton al greierilor amuțise.

Mirosea a otavă. A pământ reavăn. A sânge.

MOTA - MARIN

pentru apărarea Crucii. Rațiuni de Stat opreau însă exodul voluntarilor.

Ion Moța, cel mai autentic exponent al acestui tineret și una dintre cele mai luminoase figuri ale intelectualității românești decide cu încă șapte camarazi să întreprindă drumul oprit și cu jertfa propriei lor vieți, să facă efectivă participarea acestui tineret la marea Cruciadă contra Comunismului.

"Se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Christos! Se clatina așezarea creștină a lumii! Puteam să stăm noi nepăsători? Așa am înțeles datorită vieții mele. Am iubit pe Christos și am mers fericit la moarte pentru el" scrie Ion Moța părinților iar Vasile Marin o considera "ca o datorie de onoare care apăsa pe umerii generației noastre. Am făcut-o nu din disperare sau aventură, ci perfect lucid și cu același drag ca și cum ar fi fost vorba de țara mea."

Era strigătul de alarmă adresat întregii omeniri, care inconștientă asista cu brațele încrucișate la incercarea de dărâmare a lui Christos. La 13 Ianuarie 1937, luptând vitejește pe frontul Madridului, la Majadahonda, au căzut amândoi răpuși de grenadele roșii, pecetluind cu sângele lor credința nestrămutată în Dumnezeu.

13 Ianuarie 1937-13 Ianuarie 1957!

De atunci au trecut 20 de ani. Citadela anticomunistă a fost făcută țandări. Popoare întregi au fost vândute Antichristului și e greu de precizat dacă e mai mărgăvâ vânzarea în sine sau procedeul cinic al vânzării.

Popoarele care ne-au vândut pe noi și pe celelalte popoare din Estul Europei, sunt astăzi sguđuite ele înșile, în pericol de moarte. Caracatița roșie și-a întins tentaculele peste tot globul, infiltrându-se în angrenajul de conducere al popoarelor, infectând organismele statale. Planeta este astăzi în pericol de moarte.

În fața acestei infecții generale, se înșală acei cari cred că victoria poate fi câștigată numai cu armele, fie ele chiar atomice. Victoria asupra hidrei roșii este numai și numai în sufletele noastre, este de ordin pur interior.

Și sufletele noastre strivite, răvășite-ale exilaților ca și ale celor ce gem sub knut-nu pot să devină dinamită, decât urmând exemplul celor ce au îmbrăcat cămașa morții, ale tuturor celor ce su îmbrăcat cămașa morții.

Printre ei se găsesc, înalți, luminoși, curăți ca lacrima, cei doi eroi de legendă, care acum douăzeci de ani au plecat dela gurile Dunării, să moară pe plaiurile Castiliei: Moța și Marin.

Ei nu mai aparțin astăzi unei grupări politice-oricare ar fi ea-și sunt astăzi ai Neamului întreg. Neamul întreg găsește, trebuie să găsească în exemplul lor, îndemnul de a renunța la desfrățaciunile lumesti, de a se îndrepta pe drumul sacrificiului.

Omagiul pe care au de an poporul, armata și Falanga spaniolă îl poartă la 13 Ianuarie, comemorându-i căzuții la Majadahonda este omagiu al tuturor celor care, din străfundul veacurilor și până la Stalingrad au apărut anonimi civilizația și tradițiile creștine ale Europei.

Ca Ștefan cel Mare pe vremuri, apărător al lui Christos, Moța și Marin au murit apărând pe Dumnezeu, Patria românească și idealul Europei creștine.

Moța și Marin au murit pentru Dumnezeu și Patrie! Astăzi mai mult ca acum douăzeci de ani, și Dumnezeu și Patria părinților noștri, sunt batjocoriți.

"Se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Cristos acum douăzeci de ani", se scria în obrazul lui Cristos, după douăzeci de ani dela moartea lui Moța și Marin.

Victoria, eliberarea, nu se pot câștiga-nu s'au câștigat niciodată-la mesele verzi.

Și una și alta se câștigă cu sânge. Drumul de urmat nu l-am arătat Moța și Marin în 1937. Nu i-am ascultat, nu le-am urmat exemplul atunci.

Să-l urmărim cel puțin acum, în 1957.

ICOANA

Icoana Ta ca'ntr'un cucernic schit,
A vremurilor dedemult icoană,
Șoptind din zugrăveli o am simțit
În gândul meu ca un balsam pe-o rană.

Rodită'n trupul Tău fără păcat
Ce minunată'n noi că Ți-a fost vestea
Din Vicleem când ni s'a arătat!
Și-atât mă rog și-atâta mi-i nădejdea.

Că iată'n lacrimi ard de-atâta zel
Că o făclie'n picuri calzi de ceară...
Ci Dumnezeu s'o'ntoarce'n gând și El.

La omul cel care'n mormânt coboară
Pe când șoptești acum din zugrăveli
Tu, Prea Curată, 'n gândul meu, Fecioară!

Ion TOLESCU.

LICHELELE SUBLUNARE

DE N. S. GOVORA

Azis cu drept cuvânt, că la începutul oricărei mișcări de libertate e o poezie, la începutul tuturor biruințelor mari ale revendicărilor naționale, un mare triumf literar" spunea Octavian Goga, în discursul de recepție dela Academia română.

Au trecut mulți ani de atunci și totuși, cine participă la drama care se desfășoară în jurul nostru, își dă seama că afirmația lui Octavian Goga, ca toate marile adevăruri, este valabilă și astăzi.

S'a desfășurat și continuă să se desfășoare drama ungurească. Un popor întreg s'a ridicat ca un singur om, disprețuitor de moarte, femei, bătrâni și copii au coborât în pivniți sau s'au urcat pe acoperișuri și au ieșit în stradă, unde cu mijloace derizorii, au înfruntat monștrii timpurilor moderne, tancurile de 80 de tone. A curs sângele din belșug și lumea-chiar dacă am considera că fenomenul este pasager-a fost aguduită.

În momentele teribile dela sfârșitul anului trecut, ziarele și celelalte mijloace de informare, ne aduceau la cunoștință faptul că Ungurii se entuziasmau și porneau să înfrunte disprețuitor moartea la recitarea unei poezii dinamitarde a lui Sándor Petőfi, aceeași poezie care a înflăcărat pe Ungurii dela 1848.

Tot ziarele au revenit de multe ori pentru a ne informa că un rol important a avut în această patetică înclăstare, cercul literar unguresc, care purta tot numele revoluționarului din secolul trecut.

În fața indiferenței ipocrite a lumii zise libere, tankurile rusești au zdrobit insurecția ungurească. Știrile care vin astăzi din Ungaria devin tot mai rare și totuși, ultimul decret dat de guvernul Kadar, privea tot cercul Petőfi.

Se va proceda fără milă, spunea în esență decretul comunist, chiar dacă va fi vorba de scriitori. Deci ultima rezistență, ultimul pericol pentru bezbojnici, îl prezintau scriitorii unguri. E foarte probabil că membrii cercului Petőfi au știut să schimbe, atunci când a fost nevoie, condeiul cu grenada.

Aceasta a fost și aceasta rămâne misiunea scriitorului, misiunea nobilă a scriitorului, de a fi cutia de rezonanță a nevoilor, bucuriilor, aspirațiilor, durerilor, nădejților și desnădejților neamului din care l-a făcut Dumnezeu să se nască.

Așa au fost scriitorii unguri; au participat intens la drama poporului lor, s'au împărtășit din aceleași bucurii și dureri.

Scriitorii "români" din București atacă, acum când cel puțin la suprafață răzmerița a fost potolită, pe scriitorii unguri, ne aduce la cunoștință faptul, dl Virgil Ierunca, în "România muncitoare" (Ianuarie 1957). Care ar fi explicația ca scriitorii "români" dela București căsesc că scriitorii unguri sunt mai buni decât scriitorii români? Condei de la Budapesta învinge, dacă nu ar exista teama că focul este atins numai la suprafață, că sub cenușa tăcerii care s'a întins peste sângele generos ce a curs din belșug, mocnește revolta care va izbucni mâine poate cu mai multă intensitate?

În introducerea făcută-tot de dl Ierunca-poemului intitulat "Odă Europei" reproduc în "România muncitoare" (Noembrie 1956), poem datorit penei poetului maghiar Thomas Aczel, citim: "Dat fiind rolul pe care l-au jucat intelectualii în general și scriitorii îndeosebi în revoluția maghiară, socotim ca foarte necesară această mărturie de poezie și adevăr".

Mărturisesc că am citit cu mare atenție poemul lui Thomas Aczel și am căutat cu aviditate în el influența lui Ungaretti, Ezra Pound (?) sau a lui Jouve; am căutat ceva care să-mi reamintească de "ora împreunării crocodilor", de "Isus, șaneru de aur" sau de "Saharbar-Tumbardar" și am rămas decepționat. Thomas Aczel este înapoiat, totalmente înapoiat, anacronic, poezia scrisă de el are iz pașoptist, nu are nimic comun cu poezia "avansată" a Occidentului. Drumurile bătute de el sunt vechi, ridicol de vechi:

"De la Debreczen până la Hegerhalom
"la noi totul are alt gust"

sau:

"Mi se rupe sufletul, sunt foarte nefericit
"Că tu nu ești atât de bogată, pe cât ai putea fi, tu ești
"Patria mea care te svârcolești..."

și:

"Trebuie să recunoaștem, Ungarie, că ai devenit o rudd
"Pe care nimănui n'o reneagă dar de care fiedruia li e ru-
și strigătul "agoral" sau "obligator patriotard":

"O Patrie, omenire, viață neliniștită creatoare
"Pui alături de mine."

Dar, înapoiat și eu ca și Thomas Aczel, am fost mișcat citind poemul "Odă Europei" și, deși nu sunt Ungur, mi s'au umezit ochii. Mi s'au umezit ochii pentru că în inima mea versurile poemului se românizau. Se schimbau doar numirile:

"Dela Sighetul Marmăției la București
"La noi totul are alt gust"

sau:

"Trebuie să recunoaștem, România, că ai devenit o rudd
"Pe care nimănui n'o reneagă dar de care fiedruia li e ru-
și strigătul "agoral" sau "obligator patriotard":

Deci în Ungaria se scrie stăzi o poezie patriotică, violent patriotică, patetic patriotică, scriitorilor unguri nu le este rușine să facă apel la strigăte "agorale", la "strigăte obligator patriotarde", să întrebuințeze cuvinte sonore, cuvinte pătrunzătoare.

Cum se scrie astăzi în România? Datele ce le avem asupra felului cum scriu poeții români între hotarele Patriei, sunt foarte reduse. E vorba de poeții români cari ca și Thomas Aczel sunt cutremurați când pronunță cuvântul Patrie (cu majusculă) și nu de acela cari au privit totdeauna pe deasupra frontierelor, indiferent că este vorba de frontierele răsăritene sau apusene.

Nu mai că aceștia la care ne referim au calusul la gura. Din ce gândesc ei, din ce scriu ei, dacă sunt influențați de Ezra Pound sau continuă să se găsească încă "într-o ciudată și stingeritoare legătură cu Alecaandri sau Coșbuc) cunoaștem prea puțin. Pentru că puțin au fost mesagii poezilor români rămași în penitenciarul comunist, care să poată ajunge până la noi. Din poeziile publicate de dl Buescu dela Lisabona, ar reieși că nouă, celor "adăpați la izvoarele înaintate ale Apusului" "trebuie să ni se îmbujoreze obraji de rușine. Poeții dintre granițele Țării (tot cu majusculă) au rămas tot la țărâna gleei strămoșești, își au picioarele înșefte tot în această glee, sunt "tot scufundați în politică", "nu au renunțat la idealuri" și au rămas tot "între trompete, steaguri și aplauze".

Tablou de N. Grigorescu.

Dar chiar așa, ei nu pot să strige ca să-i audă Europa, așa cum au făcut-o Ungurii, în puținele zile în care au fost liberi. Rolul de a zgâlțâi Europa, revine deci, în mod normal, scriitorilor exilați. Numai că acești condeieri scăpați de ocnle Chișinevschiilor, consideră că felul în care s'au exprimat cei doi poeți editați din truda dlui Victor Buescu, este inoperant. El este învechit, poezii și intelectualii fini ai Apusului vor strânge din umeri în fața unor mesagii redactate în stil "pașoptist".

Acești condeieri ai exilului românesc au alte puncte de vedere în ce privește arta. Unele reviste și o carte apărută recent te fac să crezi că visezi.

În introducerea cărții "Poesia românească nouă", dl Vintilă Horia se declară contra poeziei "politice". "Politicul, spune dsa, a impus sensibilității poetice stilul său agoral, modalitatea sa publică, exterioară de a fi. S'au cântat deci, ad usum delphine aut populi, participările noastre la anumite întreprinderi politice sau războinice... durerile sau entuziasmele noastre naționale..."

Deci dl Vintilă Horia și cei 12 călifari (așa li numește "științific" un recenzent dela Madrid), sunt contra poezilor în care se cântă durerile sau entuziasmele noastre naționale. Pentru dânsii "a scrie versuri înseamnă și a gândi". De acord, nu sunt contra poeziei în care se gândește, dar întotdeauna și în special, în momente grave ca acelea pe care le trăim astăzi, a scrie versuri, înseamnă în primul rând a simți. A simți și a face și pe alții să simtă. Dar să vedem cum gândesc cei 12 "călifari":

"Din noian de dunări
"Doi ochi mici și tulburi:
"—Încotro? Încotro?
"Limba frunzei iat-o!
"(Strânge-i făfa'n buzd
"Fără ser, fără!
sau

"—Ești la hâis? Ești la cea?
"Vacă steapă, vadă grea!
"Fân de aur, (Iuivas)
"Staul strămb (Iuivas);
"Unde-ai mas? Unde-ai mas?"

(C. Amărieuți)

"Pur spectacol de Om
"Trup curtean dumnezeesc de trist
"Floare de gând și de nerv
"Vis e carnea ta după chimia cerească
"unda coasta ta și seminăla mânia
"de dragon profund a sexului tău"

(A. Buzuiocanu)

"Unu! Bun pentru toate sferile și toate timpurile. Anul
"Unu!"

(Urmează în pagina 10.)

"Inceputul. Nașterea luminii. Dimineața sunetelor salu-
tând tăcerea
"sfântă și gravă!"

(N. Caranica)

"Când insularul crocodil
"Amândă ora împreună
"Aud cum sfârșie-un un sigil
"Pe gura putredă a mării."

(Vintilă Horia)

"Lăcrimând de luminare
"Domnu Petru curagiu are
"Să-i grație cu durere
"Mamă! nu găsesc muiere—"

sau

"Et tallmur-rijal—
"ca un galbenul în racla-i de cristal,
"Fiul așa este, ei însuși verigă—"

"Et-tallmur-rabbani,
"perle cresc din valuri, spume, spume, spume
"după Asomptiunea
"vinului și-a păinii."

și

"Iisus, pește galbui—
"Crescut în gura ultimului Adam,
"Ca un șancru de aur."

și încă

"prim moarte-au trecut
"Cei pe care-i subim. Pentru noi lumina
"alle vă cuprinde.
"Răzburarea începe de azi înainte,
"Jos Crucea!"

și încă

"așa a răsunat ce se gita
"nădărușul ochilor stinși adevărul veghia
"din timp în timp a
"răsunat
"cuvântul capului tăiat:
"ca fulgerul sa revină, din răsărit în
"occident, mângâietorul, inger crunt
"pulvis, pulvisque pulorum."

și în sfârșit

"îmbrăcată în odăjdii de curd
"acum "tu celebrezi nunta nimănui—
"eluga mea diamantul "n'est-ce pas"
"Inci te înconjură de furturi și de bale:

"venin la ora cinii,
"de flacăra'n cenă
"porumba roșioară
"ce mi-ai scăpat-o în gușe.

"haham la rândul meu,
"lărat-am pe mizidax
"acrobata ortodoxă
"și gângăritul roman."

(Ion Părvulescu)

Ultimele trei catrene fac parte dintr'un poem intitulat "AGARTHA VERI" dedicat dlui asistent universitar Mircea Eliade astfel: lui Mircea Eliade tot de mine! Pe dl Ion Părvulescu, redactorul revistei "Caete de dor" (dl Virgil Ierunca), îl declar "poet născut și nu făcut" ("Caete de dor" 1955).

În prefața cărții "Poezia românească nouă", dl Vintilă Horia scrie: "Suntem puțini și singuri. Vocabularul nostru se reînnoiește cu greutate, smulși cum suntem din pământul limbii, rămas departe. Însă tocmai aici, în această miraculoasă înnoire de limbă, stă, cred, meritul cel mai mare al cărții acestuia".

LICHELELE

Prin urmare "poezia nouă" din a cărei "gândire" am dat mai sus câteva mostre, vine și cu o înnoire de vocabular. Sunt de acord că vocabularul românesc trebuie să se înnoiească, mereu înnoit și rolul poetului acesta este: de a înnoi vocabularul nu numai în cuvinte ci și în locuțiuni, în expresii. Dintre poezii românești, cei care au mlațdit mai mult limba, care au "înnoit-o" cei ce au tras brazele mai adânci, sunt Eminescu și Arghezi. "Să tur-năm în forme nouă, limba veche și înțeleaptă" a spus Eminescu. S'a considerat până la Arghezi că în limba noastră există cuvinte poetice și apoeitice. Personal consider că dictonul rămâne valabil și pentru zilele noastre. Arghezi a micșorat numărul cuvintelor considerate apoeitice, trecându-le în lotul celor poetice. Dealtfel Argezi spune: "Din mușcături, buze și noroi, lăsat-am frumuseți și prețuri noi". Astfel cuvinte ca păduchi, mușcături, au fost, grație lui Arghezi, înglobate în vocabularul poetic. Dar refuz să cred că a fost înglobat și cuvântul "pută" întrebuit de Arghezi. Acest cuvânt, rămâne pe mai departe, după părerea mea, în afara limbajului poetic, cu toate încercările lui Arghezi de a-l introduce. Poezia în care e întrebuit, publicată în volum, nu-i crește ci-i scade valoarea poetică. Remarcăm că nu ne referim aici la omul Arghezi, slugă comunistă în ultimul timp, ci discutăm numai pe poet.

Dar ce înnoiri găsim în "versurile" celor 12 "călifari"? Cuvintele țâță, buză, lăuză, haham, și nici scrobecala (chiar fiind ortodoxă) nu sunt deloc noi. Noi sunt doar înalțări, talămur-rijal, tallmur-rabbani, și... pullis pullisque pulorum. Dar există oare vreo minte normală care să creadă că aceste cuvinte vor putea fi vreodată înglobate în vocabularul poetic românesc sau că "Iisus, pește galbui ca un șancru de aur" va fi un aport la înălțarea limbii românești?

Înlăturând simțirea, "entusiasmele și durerile naționale", cei 12 "călifari" au introdus deșamțul, deranjamentul mintal și pornografia.

Mulți Români se vor întreba desigur care este originea acestor divagații demne de a fi examinate de psihiatru. Ne-o spune dl Vintilă Horia: Eliot, Ungaretti, Jouve și Ezra Pound, adică Occidentul.

Mă rog, istoria se repetă. Un popor, ca orice ființă, se naște, crește, atinge apogeul, începe apoi să decadă, să moară și să se descompună. Istoria ne citează popoare care au ajuns să cucerească lumea, au atins o culme și apoi au început să decadă. Mai lent sau mai rapid, a venit după aceea moartea și descompunerea. Sub ochii noștri se pășesc popoare în descompunere, duhoarea lor a depășit hotarele Europei și a invadat celelalte continente. Este o lege a firii aceasta și cu durere, cu indiferență sau dispreț, privim procesul descompunerii, nepuțințioși de a face altceva decât de a duce batista la nas. Unele popoare din această listă ne-au rămas în minte omenie și acum asistăm cu indiferență la procesul în vers: sunt vândute și ele, cu mai multe marfaturi formale desigur, dar fondul e același: sunt vândute.

Dar noi suntem un popor tânăr. Nu am împlinit încă un secol decând am devenit liberi și procesul de descompunere, dacă ar exista, nu ar fi normal ci artificial. Dacă am muri acum, moartea nu s'ar datora senilității ci unei infecții.

Și care sunt forțele ce au interes ca descompunerea popoarelor ce și-au trăit traiul să invadeze organisme tinere, popoare care și cer dreptul la viață?

Dacă cercetăm cum s'a ajuns aici (e vorba de "poezia nouă") vom descoperi o perioadă de incubare și apoi un proces lent de dezvoltare a cangrenii. În poziția celor 12 "călifari", poziție precizată de dl Vintilă Horia, găsim o atitudine de răsvărire contra patriotismului, contra eroismului. Atitudinea aceasta este însă învăluită în vată, disimulată sub fraze liniștitoare. Nu este vorba de un antipatriotism, de un anticeroism, ci de o poziție poetică, de o formă nouă de poezie, din care simțirea este eliminată și înlocuită cu gândirea. Asta-i totuși. E vorba de o gândire adâncă pe care o pot pătrunde numai cei aleși și nu se poate gândi nimeni la un deranjament mintal.

Dar poziția antipatriotică și anticeroică, o găsim ceva mai precizată în prefața dlui Bașil Iordanescu, din primul număr al revistei "Anotimpuri":

"Există mai ales un cuvânt-tot atât de odios ca termen programatic pe cât e de nobilă noțiunea pe care o conține și, deseori, o sugrumă-un cuvânt pe care nimeni nu-l pronunță la aceste întâlniri (e vorba de întâlnirile grupului "Anotimpuri"): patriotism. Nimeni, deci, nu scrie "patriotic" cu premeditare. Dar, cu sau fără voie, patria trăiește, sguduit de prezență în scrisul fiecăruia-patria cu vechile sale atribute nostalgice, cu tragicul-i destin actual, cu fatala ei intrupare în viitor. Ea se ivește la fiecare colț de frază, se ascunde sub fiecare cuvânt, modelează ocult toate gândurile".

Deci în scrisul "călifarilor" Patria este "o rudă săracă", care trebuie să se pituleze de după colțuri de fraze, să se ascundă după cuvinte. Ne gândim cu mila la disprețul cu care a fost desigur primită de domniile acestia poezia bietului Thomas Aczeel:

"O Patrie, omenire, viață neliniștită creatoare
"Fii alături de mine."

poezie în care patriotismul tănește direct, incisiv, provocător, "pasapost".

Atacul direct însă împotriva Patriei și a celor ce înțeleg să moară pentru ea, împotriva eroismului, fără ocoluri, fără mască, îl găsim exprimat de dl Emil Cioran, în numărul I al revistei "Luceafărul" (Paris, Noembrie, 1948).

"În cursul veacurilor, scrie dl Cioran, nu știu să fi existat un singur erou inteligent. Renunțarea activă la sine e incompatibilă cu examenul rațional, ce găsește oricând o cale paralelă sacrificiului. Eroismul pleacă dintr-o nebunie o orgoliului în căutare de faime ireparabile. Eroul e un animal sublim ce n'a descoperit conversația; Existența lui e o spovedanie în act (aici sublinierea apartinând dlui Cioran); pe când noi, imense lichide sublinare ne măcinăm în vorbe refuzul de a ne pierde... Inteligența e atât și nimic mai mult. Viața ar fi înfinit aceiași fără prostia eroică".

Prin urmare eroii sunt niște idioți. "Eroul e un animal sublim ce n'a descoperit conversația". Deci eroul nu este capabil să converseze cu alții și cu atât mai puțin cu sine; n'are un bagaj intelectual. Cei care se sacrifică, care au murit pe roată (Horia, Cloșca și Crișan), cei care au fost ciopârțiți cu lațaganele (Tudor Vladimirescu), strângulați și acoperiți cu tone de ciment (Corneliu Codreanu), cei cari au lăsat sute de mii de cruci de la Prut la Stalingrad și Nalck, zecile de mii de unguri uciși la Budapesta, Micolcz, etc. au fost toți niște tâmpiți. "Viața ar fi fost înfinit aceiași "fără prostia" lor, spune dl Cioran.

Această este poziția "călifarilor".

Ne găsim în fața unei poezii "noue", în fața unor noi drumuri de inspirație?

Nu, e vorba doar de niște lichide sublinare, așa singuri se definesc.

Martiriul lui Brâncovanu.

MEREU LA DATORIE

Colaboratorul nostru dl Pordea, se ocupă în numărul de față cu multă competență de apetițiile Habsburgilor, în legătură cu Ardealul nostru. Aceste apetiții au ieșit din nou la iveală printr-o serie de articole și manifestări revizioniste, puse la cale în Spania și U. S. A. de amintite cercuri care au căutat să dreneze în acest sens simpatia generală pe care poporul maghiar a atras-o asupra-i, prin recenta răsmăntă împotriva dominației sovietice. Deaceia am crezut interesant să facem cunoscut cititorilor noștri răspunsul-apel pe care Românii din Spania și din exil l-au adresat vecinilor unguri cu prilejul comemorării la 1 Dec. 1956 a 28 de ani dela unirea Ardealului cu patria română.

Reproducem alături textul plachetei și vignetele imprimate în acest scop și care au fost distribuite tuturor oficialităților spaniole și străine și presei din Madrid.

Ziarul spaniol "A B C" care se făcuse ecoul acelei propagande revizioniste, ca satisfacție, a publicat imediat textul plachetei și articolul dlui Pordea: Transilvania, pământ latin.

Consecvență cu linia trasată de a nu pierde nici un prilej pentru a aminti lumii libere datorită ce au de a face dreptate popoarelor sclavizate în spatele cortinei de fier, Comunitatea Românilor din Spania în colaborare și cu alte grupuri românești din exil, nu a pierdut ocazia oferită de Conferința la Bruxelles a așa zisel "Mica Europă" pentru a spune un NU categoric intențiilor de compromis

și coexistențialism cu comunismul de care sunt stăpâniți membrii protecției confederatului West-european.

La timbrele puse în circulație de Franța, Italia, Belgia, Olanda, Luxemburg și Germania de West arătând pe drapelul confederatului "E" esafodajul construcției "Europa", Românii liberi au răspuns cu vignetele arătând prăbușirea

Tiranica ocupație a Ardealului străvechiul pământ al lui Decebal și leagăn al poporului român-ne-a dat secole de martiraj și lupte până la definitivă eliberare și unirea cu patria românească, la 1 Decembrie 1918.

În a 28-a aniversare a acestui istoric eveniment, când pământul românesc și cel al Europei orientale au fost predate, prin trădarea oamenilor politici ai Occidentului, sclavagiului comunist al Rusiei sovietice, Românii exilați reînnoiesc jurământul de a lupta contra invadatorului.

Emoționați de sublimul sacrificiu al poporului ungur, răsvărit pentru libertate, dorință comună astăzi, întind o mână frățască vecinului vecin și consideră că începând din acest moment nimic nu trebuie să mai turbure relațiile de pretenie dintre noi, pentru care li s'invită la un front comun contra barbariei roșii, pentru a câștiga împreună sfânta libertate a țărilor noastre sclavizate și a credinței noastre în Cristos.

Români exilați

acestei ficțiuni atât timp cât li lipească teritoriile ocupate de sovietici în est.

Reproducem textul plachetei care are în loc de "motto" fragmentul din mesajul de anul nou al singurului om de Stat din West, care nu uită niciodată a ridica glasul în favoarea nașunilor estropiate de Kremlin-Generalismul Franco.

EUROPEOS TODOS UNIDOS

ISII

COEXISTENCIALISMO
CON EL COMUNISMO

A ESPALDAS DE LOS PUEBLOS

DE

Albania, Alemania Oriental, Bulgaria, Checo-Eslovaquia,
Croacia, Estonia, Hungría, Letonia, Lituania, Polonia, Ru-
mania y Servia

[NO]

MADRID
1957

"Se ha manipulado excesivamente con el dilema 'coexistencia o guerra nuclear'. Frente a este desmarcamiento planteamiento, es deber moral y político del mundo occidental adoptar las medidas necesarias para la liberación de los países subyugados, por tratarse del porvenir de nuestra civilización libre y cristiana. El mundo occidental no tiene derecho a comerciar con la vida y la libertad de las naciones del este europeo. La idea de la coexistencia a base de la consolidación del 'statu quo' de la injusticia, de la aceptación a la inversión más grande y terrible conocida en la Historia, sería una vergüenza para el sentido moral del mundo libre y para su inteligencia política. Occidente debe darse cuenta de que la liberación de los pueblos subyugados es el único camino para asegurar la propia libertad y seguridad, tan gravemente amenazadas."

FRANCISCO FRANCO
(Mensaje del 1 de enero de 1957)

La base de una Europa fuerte y cristiana es la frontera este de 1918. Sacrificar a los pueblos esclavizados detrás del telón de acero equivale a firmar nuestra propia sentencia de muerte, pues la puerta del Occidente está ya abierta al Gengis-Kan comunista.

La sangre y las almas de los millones de seres humanos que han sido exterminados atormentarán las conciencias de los políticos que, con loca serenidad, los abandonaron al Moloch soviético, y serán como maldición sobre los pueblos que toleraron tanta injusticia.

Las voces ya apagadas de los patriotas húngaros («¡Morimos por Europa!») acusan. Las conciencias honradas deben estar alerta y los cristianos del mundo entero tienen la obligación moral de oponer un veto unánime y categórico a la avidez voraz del Kremlin.
¡Ya es hora!

LA COMUNIDAD DE LOS ROMANOS DE ESPAÑA

Sângele și sufețele alălor milioane de oameni cari au fost exterminați vor chinul conștiințele politicienilor-cari cu o nebună seninătate-i-au abandonat Moloch-ului sovietic și vor cădea ca un blestem asupra popoarelor care au tolerat asemenea nedreptate.

Vocile deja stinse ale patrioților unguri "murim pentru Europa" acuză. Conștiințele oneste trebuie să fie în stare de alarmă și creștinii din lumea întreagă au obligația morală de a opune un veto unanim și categoric lacomiei vorace a Kremlinului.

Nu e nici un moment de pierdut!

COMUNITATEA ROMANILOR DIN SPANIA

NOTE PE MARGINEA CARTILOR

Anton Stefanescu: Alambre de púas

Alambre de púas (sărma ghimpată) se intitulează romanul lui Anton Ștefănescu: emoționantă, autentică măturie a tragediei poporului român. Un scriitor de mari dimensiuni, unind calităților de observator și analist o înțelegere a sensului acestei tragedii colective. Ai sentimentul că același destin vitreg al colectivității naționale urmărește, cu o erală înverșunare, chiar pe un individ. El conține, sub alte forme, în amara lor prăbie, tragedia inițială, și cu toate că au trecut vizibilele rețele de sărmă ghimpată ale republicii populare, ca și când ar fi urmărit de un blestem, cei scăpați se mișcă, pe ori unde li poartă soarta, înconjuși de nevăzute sărme ghimpată. Sunt leproși ai acestei epoci; în orice țară se găsesc, în orice continent debarcă, în jurul necăjitei lor persoane se formează imediat cercul izolator al sărmelor ghimpată.

Realismul lui Anton Ștefănescu este irizat de un lirism care dă o rezonanță profund umană acestor suferințe îndurate de eroii lui. Fiecare, luat individual, este un om de omenie prins de uraganul istoriei; nu are nici un mare păcat de ispășit, nu este responsabil de nimic din cele întâmplate, sunt ca niște oameni asupra cărora se prăbușesc grinzile casei în urma unui cutremur de pământ. Anton Ștefănescu îi întovărășește cu o înțelegere plină de iubire, participă la stăruința lor, suferă și speră cu fiecare. Gustave Flaubert spunea: "madame Bovary c'est moi", pentru a sublinia identitatea dintre autor și creația lui literară. Și Anton Ștefănescu ar putea spune că trăiește cu fiecare și în sufletul fiecărui personaj. Sunt ființe reale, trăiesc cu atâta intensitate de adevăr ai senzația une simple și fidele transcrieri a realității.

Guy de Maupassant se mândrea că în toată opera lui nu a inventat decât două nuvele; restul i-a fost povestit, sau a redat ce a văzut și ce a trăit el însuși. În fond, la ce se reduce opera romancierului? La o redare a realității, o realitate adâncită, interpretată, o realitate căreia i se dă o unitate și un sens. Emma Bovary a existat, se numea Adelphe Delamare; luând ca punct de plecare o dramă reală, Gustave Flaubert a căutat să dea un sens unei banale aventuri de iubire care a sfârșit printr-o sinucidere; tot stăruința unei biete ființe a fost interpretat în sensul dramei unei femei purtate de o aspirație către ideal și în afară de viața banală. Conflictul romantic între aspirația spiritului și aspirația nemiloasă realitate a căpătat o valoare universală, depășind dimensiunile așa de reduse ale aventurii biete soții a farmacia-

tului Bovary. Este insurecția romantică a fiecăruia cu invariabila și nimicitoare re-presiune a realității. Un filozof francez, Jules de Gaultier, a încercat să pună pe un plan mai ridicat drama romantică într-un volum intitulat—semnificativ—"Le Bovarysme".

Balzac pretindea că a făcut, prin personajele create în "Comedia umană", conștientă pe toată lumea că omul este o creație. Faimosul Vautrin este o copie fidelă a politicianului Vidocq. Se știe că Dostoievski s'a inspirat, scriind romanul "Dracii" (în rusă: Besi) din dările de seamă ale procesului faimosului Netchaiev. Între specialiștii studii dostoievskiene au fost nefărmite polemici dacă Stavroghin este o simplă transpunere a lui Bakunin, și dacă eoul Verkhovensky este o copie fidelă a lui Sergiu Netchaiev, acest Julien Sorel rus.

Geniul romancierului concentrează o lumină asupra unor personaje aparent neînsemnate, lipsite prin cenușia lor mediocritate de interes, și acestor șterse, umile exemplare umane le dă o semnificație, le descoperă adâncimile sufletelor lor pe care, ei înșiși, poate, le ignoră. Romancierul ajută personajilor lui să se descopere. Anton Ștefănescu și-a luat personajele dintre oamenii pe cari i-a cunoscut, dintre oamenii cu cari hazardul vieții l-a pus în contact și ni-l descrie cu atâta intensitate de viață încât ești inclinat să te întrebi dacă le-a schimbat, măcar, numele. Nimic artificial; el nu inventă oameni artificiali conform rețetei care satisface anumite exigențe publicitare, care urmează norme fixate ca să-l asigure succesul; Anton Ștefănescu scrie cu o emoție sinceră, cu respect de adevăr, preocupat doar de intensitatea de viață a povestirii. El trăiește cea mai patetică tragedie în tovarășia eroilor lui, palpită de grijă la fiecare pagină în romanul lui; interesul nu slăbește nici un moment. Realismul lui, de o impresionantă vigoare, primește discret un acompaniament liric, ca o muzică la un film modern, redând melodic sensul dramei.

Henri Heine mărturisește că în vremea tinereții lui a avut curiozitatea să observe pe oameni când dorm și a putut vedea durerea pe fețele lor, durere pe care, din mândrie, oamenii o ascund; le-a studiat fizionomiile, le-a pus mâna pe inimă și i-a surprins cum în vis rosteau strani discursuri care le revela gândurile cele mai tainice. De altfel, la aceasta se reduce opera autenticului romancier. Eroii lui Anton Ștefănescu sunt luați din viața românească, în cuvintele pe care le rostesc, în gesturile lor, în acțiunea lor simți rezonanța unei autenticități românești. Nikifor Dordea,

străin de pasiunile politice, preocupat numai de problemele estetice, umanitarist, este prins în vârtejul evenimentelor și se inițiază în înfrățitoarea realitate a regimului comunist.

O lume de intelectuali preocupată mai mult de sensul unei drame de Ibsen, de Strindberg sau de o comedie de Bernard Shaw, emoționată de o simfonie de Beethoven, o elită intelectuală este brusc și în mod violent pusă în contact cu realitățile istorico-politice de care s'au ținut îndepărtați. Nikifor Dordea încarnează această elită intelectuală românească sortită să ispășească aristocraticul lor dilematism politic. Ultragiați ai neprevăzutului comunist, bieți nevertebrați politici, a căror onestitate democratică îi sortese să fie victimele unor vremuri aprige, Anton Ștefănescu redă tabloul unei societăți cotopte de revărsarea noroioasă a sfepelor rusești. Alături de elita intelectuală, găsim oameni simpli, pe criptocomuniști cari își leapădă masca spre uluirea bieților democrați cari i-au protejuit și pe țărani simbolizați în figura lui Ion Duhu.

Căția, cu încordarea disperării, isbutesc să evadeze, dar urgia destinului îi urmărește și dincolo de frontiere. În Jugoslavia ei intră în carcerile lui Tito. Autorul a trăit în regimul tistat patru ani, muncind în minele de cărbuni din Bosnia. A putut, în fine, să scape în lumea liberă; dar rețelele de sărmă ghimpată, de data aceasta nevăzute, îl încercuie pretutindeni.

Acești "rari nantes în gurgioasă vastă", bieți salvați ai naufragiului patriei, încearcă, zadarnic, să se smulgă destinului. Acești amărâți Ulise ai lumii moderne, duc în largul lumii, frânturi de melodii pe care le îngână în trista lor singurătate. Sunt călători fără țintă, dau ocol planetei și așteaptă să se întoarcă acasă, din rândurile lor rămân să doarmă somnul de veci atâția pe meleaguri străine, restul continuă tragica lor odisee. Această elegie mută a pribegilor a știut să o redea Anton Ștefănescu cu o concentrată emoție, cu discreție și gingășie, desvăluind sufletul tainic al Romanilor, isbutind să păstreze farmecul ritmului limbii românești chiar într-o traducere. Ca și în Odiseea lui Homer soarta eroilor se înscrisă în acea oscilație dureroasă între speranța întoarcerii și pândă implacabilă a morții.

Ca și eroii Odiseei lui Homer cari visau

"când mai târziu ei vor intra pe dulcele ipămant-patrie
"pentru a reîntra în cămin și să cunoască
"ziua întoarcerii".

ECOURI

* Calendarul Bisericii catolice române din Statele Unite pe anul 1957 poate fi considerat ca unul dintre cele mai bune, dacă nu cel mai bun din câte au apărut până acum peste hotare.

Observăm cu plăcere că și reclamele, mijloc nerecomandabil dar necesar și indispensabil pentru a se putea tipări o asemenea

lucrare, sunt reduse ca număr. Li s'a acordat spațiul cel mai nimerit și redacția lor este sobră.

În ceea ce privește conținutul, el este va-

riat, cu articole interesante și bine scrise, cu fotografii bine alese, cu poezii și glume care și au rostul lor bine definit într-un calendar. Remarcăm articolul Părintelui

Ioan Filip dela Roma "Papa Pius IX și România", articol sobru, redus la stricta necesitate a faptelor istorice. Românii de religie greco-catolică ca și ceilalți, trebuie să fie recunoscători memoriei Papei Pius IX, care a întins o mână de ajutor Romanilor din Transilvania, în vremuri de restriște.

Dr. Petru Gherman semnează un articol

P. Ș.

